PRZYPATRZMY SIĘ POWOŁANIU NASZEMU
Tom I
Program odnowy religijno-moralnej

Słowo Biskupa Diecezjalnego

Wstęp

1. Historia i organizacja diecezji legnickiej
2. Kulturowo-społeczne uwarunkowania życia diecezjan
3. Cele i zadania synodalnej odnowy

Rozdział pierwszy

CHRYSTUSA POZNAĆ: ODNOWA FUNKCJI NAUCZYCIELSKIEJ

1. Początek i rozwój wiary w rodzinie
2. Parafia miejscem głoszenia słowa Bożego
3. Ewangelizacyjne zadania diecezji

Rozdział drugi

CHRYSTUSA KOCHAĆ: ODNOWA FUNKCJI UŚWIĘCAJĄCEJ

1. Modlitwa w rodzinie
2. Życie liturgiczne i modlitewne w parafii
3. Uświęcająca misja diecezji

Rozdział trzeci

CHRYSTUSA NAŚLADOWAĆ: ODNOWA FUNKCJI PASTERSKIEJ

1. Chrześcijański styl życia w rodzinie
2. Świadectwo miłości w parafii
3. Działalność apostolska diecezji

Aneks: Statuty, instrukcje i regulaminy

Tom II
Dokumentacja I Synodu Diecezji Legnickiej

Wprowadzenie

1. Zwołanie i przebieg I Synodu Diecezji Legnickiej
2. Organizacja Synodu
3. Sesje Plenarne
4. Zadania Komisji Głównej
5. Praca Sekretariatu Synodu
6. Dokument sprawozdawczy Komisji ds. Nauki i wychowania katolickiego
7. Dokument sprawozdawczy Komisji ds. Kultu Bożego
8. Dokument sprawozdawczy Komisji ds. Duchowieństwa
9. Dokument sprawozdawczy Komisji ds. Katolików świeckich
10. Dokument sprawozdawczy Komisji ds. Życia konsekrowanego i stowarzyszeń życia apostolskiego
11. Dokument sprawozdawczy Komisji ds. Duszpasterstwa małżeństw i rodzin
12. Dokument sprawozdawczy Komisji ds. Młodzieży
13. Dokument sprawozdawczy Komisji ds. Duszpasterstwa charytatywnego
14. Dokument sprawozdawczy Komisji ds. Instytucjonalno-prawnych i ekonomicznych
15. Dokument sprawozdawczy Komisji ds. Mediów
16. Zebrania dekanalnych relatorów synodalnych
17. Działalność Zespołów Synodalnych w parafiach
18. Rejonowe i dekanalne spotkania Zespołów Synodalnych
19. Publikacje synodalne

Zakończenie

Poniższy tekst nie zawiera cytatów z Pisma Świętego ani z dokumentów Kościoła. Zostaną one dołączone w końcowej fazie prac redakcyjnych.

Wstęp

1. HISTORIA I ORGANIZACJA DIECEZJI LEGNICKIEJ

Sytuacja Kościoła w Polsce na przełomie XX i XXI wieku charakteryzuje się niezwykłą dynamiką zmian. Nastąpiły one przede wszystkim w strukturach organizacyjnych polskich metropolii kościelnych. Również przeobrażenia polityczno-ustrojowe, jakich doświadczyła Polska po upadku komunizmu stworzyły dla Kościoła mową sytuację społeczno-kulturową.

Myślą przewodnią do opisania wydarzeń związanych z erygowaniem i funkcjonowaniem diecezji legnickiej od 1992 do 2012 roku są słowa następcy św. Piotra błogosławionego Jana Pawła II, które wypowiedział w Legnicy 2 czerwca 1997 roku. W pierwszych zdaniach swojej homilii zaznaczył: „Wasza diecezja jest młoda, ale chrześcijaństwo na tych ziemiach ma swoją długą i bogatą tradycję". Słowa te papież wypowiedział pięć lat po zmianie struktur Kościoła w Polsce w 1992 roku. Wówczas, 25 marca, na mocy bulli *Totus Tuus Poloniae Populus* erygował diecezję legnicką. W cytowanych powyżej słowach Jan Paweł II wskazał na to, aby odnieść tak krótki czas istnienia diecezji legnickiej do długiej historii krzewienia wiary na ziemiach, na których diecezja powstała.

Początki wiary chrześcijańskiej na Dolnym Śląsku wiążą się z ustanowieniem biskupstwa we Wrocławiu, co miało miejsce podczas Zjazdu Gnieźnieńskiego w roku 1000. Granice administracyjne diecezji wrocławskiej zmieniały się na przestrzeni wieków, mimo to zawsze stolicą biskupią był Wrocław. W aktualnych strukturach administracyjnych Kościoła w Polsce, zgodnie z papieskim rozporządzeniem zawartym we wspomnianej powyżej bulli, diecezja legnicka stanowi część metropolii wrocławskiej, która swoim terenem obejmuje niemal cały Dolny Śląsk.

Funkcjonowanie duszpastersko-administracyjne diecezji legnickiej na przestrzeni dwudziestu lat jest ściśle związane ze specyfiką tych ziem. Określają ją między innymi przemiany historyczne wynikające z zakończenia II wojny światowej i związana z nimi migracja społeczności polskiej, która musiała opuścić tereny dzisiejszej Ukrainy, Białorusi i Litwy, osiedlając się na Dolnym Śląsku. Sporą grupę przesiedleńców tworzyły również rodziny wysie-

dlone z byłej Jugosławii, Francji czy Grecji. Nie brakowało także ludzi poszukujących pracy z tzw. Polski centralnej. Choć w drugiej dekadzie XXI wieku ludzi, którzy zasiedlili tzw. Ziemie Odzyskane jest już niewielu, to jednak skutki tych wydarzeń odczuwalne są nadal.

Różnorodność tradycji społeczeństwa zamieszkującego cały Dolny Śląsk (z czego ok. 1/3 terytorium stanowi diecezja legnicka) ukazała konieczność wypracowania wspólnych działań duszpasterskich zmierzających do integracji społeczeństwa, a tym samym budowania żywej wspólnoty Kościoła. Dla wielu środowisk były one połączeniem tradycji kresowej i zwyczajów przyniesionych z Polski centralnej. Takie bogactwo wpływów kulturowych niewątpliwie miało swoje znaczenie także dla kształtowania wiary nowych Dolnoślązaków. Zdecydowana większość katolików mieszkających w diecezji legnickiej to ludzie urodzeni już na Dolnym Śląsku. Jednak doświadczenie życia wiarą, zdobyte przez starsze pokolenia zaowocowało w pokoleniu żyjącym na początku XXI wieku. Nowe zwyczaje i tradycje praktykowane w wielu wspólnotach parafialnych mają swoje źródło w zwyczajach związanych choćby z tradycją liturgiczną archidiecezji lwowskiej obrządku łacińskiego, na przykład z praktyką adoracji Najświętszego Sakramentu w I niedzielę miesiąca, jaką przed stu laty (w roku 1902) w archidiecezji lwowskiej wprowadził św. abp Józef Bilczewski.

Utworzenie przez papieża nowej diecezji stało się impulsem do zebrania, przemyślenia i uporządkowania tego wszystkiego, co u schyłku wieku XX wypracowali duchowni i świeccy z wielkiej obszarowo archidiecezji wrocławskiej. W tym kontekście należy postrzegać cel i zadanie jednostki terytorialnej Kościoła, jaką jest nowa diecezja legnicka. Tę misję papież powierzył jednemu z wrocławskich biskupów pomocniczych bp. Tadeuszowi Rybakowi, który został mianowany pierwszym biskupem legnickim. Od samego początku pierwszego biskupa wspierał biskup pomocniczy bp Adam Dyczkowski. Patronami nowej diecezji ogłoszeni zostali Święci Apostołowie Piotr i Paweł – patroni centralnego kościoła Legnicy, który podniesiony został do rangi kościoła katedralnego. Utworzenie diecezji legnickiej spowodowało konieczność wypracowania nowych form posługi duszpastersko-administracyjnej przez biskupa, jego współpracowników duchownych i świeckich w tej cząstce Kościoła powszechnego.

Dwadzieścia lat funkcjonowania diecezji legnickiej można podzielić na cztery okresy. Pierwszy obejmuje lata 1992-1997, drugi 1997-2004, trzeci 2004-2007, czwarty 2007-2012. Przyjęty podział wyznaczają znaczące wydarzenia w życiu diecezji. Okres pierwszy zawiera czas pięciu lat liczony od erygowania diecezji do wizyty w Legnicy papieża Jana Pawła II. Okres drugi to czas od wizyty papieskiej do nowego podziału administracyjnego Kościoła w Polsce, kiedy na mocy aneksu do bulli Jana Pawła II *Totus Tuus Poloniae Populus* z 25 marca

1992 roku, z dniem 25 marca 2004 r. z części archidiecezji wrocławskiej i diecezji legnickiej erygowana została diecezja świdnicka. Okres trzeci to czas poprzedzający zwołanie synodu diecezjalnego. Okres czwarty obejmuje pięć lat działalności I Synodu Diecezji Legnickiej.

Przyjęty powyżej podział szereguje wydarzenia, jakie miały miejsce w omawianym okresie. Zaznaczyć należy, iż z ich wielości wymienione zostaną tylko te najważniejsze, które miały i mają wpływ na obecny stan funkcjonowania diecezji.

a) Lata 1992-1997

Diecezja legnicka erygowana w uroczystość Zwiastowania Pańskiego 25 marca 1992 roku wydzielona została z południowo-zachodniej części archidiecezji wrocławskiej, obejmującej dekanaty: Bolesławiec Wschód, Bolesławiec Zachód, Chocianów, Chojnów, Głuszyca, Gościsław, Gryfów Śląski, Jawor, Jelenia Góra Wschód, Jelenia Góra Zachód, Kamienna Góra Wschód, Kamienna Góra Zachód, Legnica Wschód, Legnica Zachód, Leśna, Lubań, Lubin, Lubomierz, Mysłakowice, Polkowice, Prochowice, Strzegom, Ścinawa, Świebodzice, Świerzawa, Wałbrzych Południe, Wałbrzych Północ, Węgliniec, Zgorzelec, Złotoryja. W odniesieniu do ówczesnej administracji samorządowej nową diecezję tworzyły trzy województwa: jeleniogórskie (całe), legnickie (bez powiatu głogowskiego) i wałbrzyskie (bez powiatu kłodzkiego i świdnickiego). Na obszarze diecezji legnickiej znalazło się sanktuarium Matki Bożej Łaskawej w Krzeszowie, które od początku jej istnienia stało się głównym diecezjalnym sanktuarium maryjnym.

Uroczysty ingres pierwszego biskupa legnickiego do katedry pw. Świętych Apostołów Piotra i Pawła w Legnicy miał miejsce 24 maja 1992 roku. Jedną z pierwszych decyzji biskupa legnickiego, jeszcze przed uroczystym rozpoczęciem posługi biskupiej w Legnicy, było utworzenie 16 kwietnia 1992 roku Caritas Diecezji Legnickiej. W tworzeniu struktur diecezjalnych oraz administrowaniu diecezją wspierały biskupa legnickiego grupy wiernych: duchownych i świeckich. Wśród duchownych w pierwszym rzędzie byli to wikariusze generalni oraz pracownicy Legnickiej Kurii Biskupiej, a spośród wiernych świeckich osoby, które biskup diecezjalny zaprosił do współtworzenia m.in. Diecezjalnej Rady Duszpasterskiej (powołanie Rady nastąpiło 3 października 1992 roku). Okazją do zintegrowania wiernych nowej diecezji ze swoim pasterzem stała się peregrynacja kopii cudownego obrazu Matki Bożej Częstochowskiej. Peregrynacja rozpoczęta 23 sierpnia 1992 roku trwała do 29 sierpnia 1993 roku. Przez cały rok biskup diecezjalny lub biskup pomocniczy wraz z kopią obrazu Jasno-

górskiego odwiedzali wszystkie wspólnoty parafialne w diecezji. W listopadzie 1992 roku ukazał się pierwszy numer pisma urzędowego Legnickiej Kurii Biskupiej „Legnickie Wiadomości Diecezjalne".

W 1993 roku, w rocznicę powstania diecezji, biskup legnicki erygował Wyższe Seminarium Duchowne Diecezji Legnickiej afiliowane do Papieskiego Wydziału Teologicznego we Wrocławiu, zawierzając ważne dzieło przygotowania kandydatów do kapłaństwa wstawiennictwu św. Józefa Opiekuna Zbawiciela. Ten właśnie święty z woli papieża Jana Pawła II od 7 października 1993 roku, obok św. Apostołów Piotra i Pawła, stał się równorzędnym patronem diecezji legnickiej. Wraz z powołaniem Seminarium w Legnicy erygowane zostało Towarzystwo Przyjaciół Wyższego Seminarium Duchownego, którego zadaniem stało się modlitewne i materialne wsparcie formacji intelektualnej i duchowej przyszłych księży. Pierwszym rektorem Seminarium został ks. dr Stefan Regmunt. Powołanie Wyższego Seminarium Duchownego wiązało się z przystosowaniem pomieszczeń dla alumnów i przełożonych. Czasochłonne i kosztowne prace adaptacyjne podjęte w zniszczonym budynku przy dzisiejszej ul. Jana Pawła II 1 w Legnicy spowodowały, iż pierwsza inauguracja roku akademickiego w Wyższym Seminarium Duchownym nastąpiła 17 listopada 1993 roku. Uroczystości przewodniczył abp Józef Kowalczyk, nuncjusz apostolski w Polsce. W tym samym roku w Legnicy utworzono filię Papieskiego Wydziału Teologicznego we Wrocławiu, umożliwiając tym samym osobom świeckim podjęcie stacjonarnych studiów magisterskich z zakresu filozofii i teologii. Rok 1993 to również czas powołania przez biskupa legnickiego Rady Kapłańskiej i Kolegium Konsultorów. 17 lipca 1993 roku odwołany został z diecezji bp Adam Dyczkowski, któremu papież powierzył kierowanie diecezją zielonogórsko-gorzowską. Od 3 września 1993 roku w diecezji legnickiej rozpoczęto kolportaż tygodnika „Niedziela" z własną edycją diecezjalną.

W roku 1994 miały miejsce kolejne wydarzenia związane czasowo z rocznicą powstania diecezji. 25 marca tego roku biskup legnicki podpisał dekret powołujący Legnicką Kapitułę Katedralną. Pierwszym jej prepozytem został ks. dr Władysław Bochnak. Wówczas również ustanowione zostało odznaczenie diecezjalne „Zasłużony dla Diecezji Legnickiej" (do końca roku 2011 przyznano 411 odznaczeń). Ważnym wydarzeniem roku 1994 było utworzenie w Legnickim Polu diecezjalnego sanktuarium św. Jadwigi Śląskiej. Dla podkreślenia rangi tego miejsca ówczesny metropolita wrocławski kard. Henryk Gulbinowicz 9 kwietnia 1994 roku przekazał dla sanktuarium relikwie św. Jadwigi, patronki Śląska. 4 maja 1994 roku biskup legnicki powołał Stowarzyszenie Rodzin Katolickich Diecezji Legnickiej. Jesienią tego roku,

7 października, podczas wizyty w Watykanie biskup diecezjalny przekazał zaproszenie dla papieża Jana Pawła II do odwiedzenia diecezji legnickiej. Od tego momentu rozpoczęły się przygotowania do papieskiej wizyty w Legnicy. Jednym z ostatnich wydarzeń roku 1994 było ogłoszenie 3 grudnia nominacji na biskupa pomocniczego dla diecezji legnickiej. Z woli papieża został nim ks. Stefan Regmunt.

Biskup nominat otrzymał święcenia z rąk papieża Jana Pawła II w bazylice watykańskiej w uroczystość Objawienia Pańskiego 1995 roku. W uroczystości tej udział wzięli pielgrzymi z diecezji legnickiej wyruszający do Rzymu z pierwszą pielgrzymką diecezjalną. Inauguracja posługi biskupiej bp. Stefana Regmunta w diecezji legnickiej nastąpiła 21 stycznia 1995 roku w katedrze legnickiej. W tym samym roku wznowiło działalność Bractwo św. Józefa związane z kościołem brackim pw. św. Józefa w Krzeszowie.

Rozwojowi struktur administracyjnych w diecezji towarzyszyła stała troska biskupa o rozwój duchowy wiernych. 5 stycznia 1996 roku, podczas audiencji u Ojca Świętego w Watykanie papież pobłogosławił kopię ikony Matki Bożej z Krzeszowa, która od 25 marca uroczyście nawiedzała wszystkie kościoły diecezji. Peregrynacja, będąca przygotowaniem do wizyty papieskiej w Legnicy, stała się również okazją do szczególnej modlitwy za diecezję legnicką. Obecnie kopia ta znajduje się w kaplicy Wyższego Seminarium Duchownego. Od 10 do 28 lipca 1996 roku w wybranych kościołach diecezji miało miejsce również nawiedzenie peregrynującej po Polsce figury Matki Bożej Fatimskiej. Rok 1996 to także czas powołania do istnienia przez biskupa legnickiego Akcji Katolickiej Diecezji Legnickiej, która zainaugurowała swą działalność 20 stycznia. W celu usprawnienia funkcjonowania duszpasterstwa diecezjalnego 15 sierpnia 1996 roku uruchomiona została diecezjalna strona internetowa. W listopadzie 1996 roku ukazał się pierwszy numer serii wydawniczej „Biblioteka Diecezji Legnickiej”.

Pierwsze miesiące roku 1997 to bezpośrednie przygotowania do wizyty apostolskiej Jana Pawła II w Polsce. W tym czasie w diecezji legnickiej trwała nadal peregrynacja kopii ikony Matki Bożej z Krzeszowa. Peregrynacja zakończyła się w marcu 1998 roku. W programie duszpasterskim duchowego przygotowania do papieskiej wizyty podejmowano wiele inicjatyw. Na uwagę zasługuje m.in. fakt licznego zaangażowania katechetów i nauczycieli w szkołach, którzy uczestniczyli z uczniami w przygotowaniu do spotkania z Ojcem Świętym. Poprzez organizowane przez Wydział Katechetyczny Legnickiej Kurii Biskupiej konkursy oraz inne wydarzenia udało się zaangażować ponad 60 tys. dzieci i młodzieży, Zwróciły na to uwagę także instytucje państwowe odpowiedzialne za edukację w rejonach diecezji legnickiej.

b) Lata 1997-2004

Hasłem pielgrzymki papieskiej w Legnicy 2 czerwca 1997 roku były słowa: „Z wiarą ojców w Trzecie Tysiąclecie". Uroczysta Msza św. pod przewodnictwem Ojca Świętego na byłym lotnisku wojskowym w Legnicy zgromadziła blisko pół miliona wiernych z diecezji legnickiej, innych diecezji Polski, a także z Czech, Niemiec i Łużyc. Wśród pielgrzymów byli również przedstawiciele byłych więźniów obozów koncentracyjnych z okresu II wojny światowej, a także liczna rzesza sybiraków. Podczas Mszy św. Jan Paweł II ukoronował XIII-wieczną cudowną ikonę Matki Bożej Łaskawej z sanktuarium krzeszowskiego. Tego dnia po liturgii papież odwiedził dom biskupa legnickiego oraz katedrę legnicką. Wizerunek Matki Bożej Krzeszowskiej przyozdobiony koronami papieskimi został uroczyście wniesiony do sanktuarium krzeszowskiego 17 sierpnia 1997 roku. Homilię wygłosił wówczas kard. Józef Glemp, ówczesny prymas Polski. 11 października 1997 roku w siedzibie diecezjalnej Caritas uruchomione zostało Centrum Formacji Charytatywnej im. Jana Pawła II.

Od 5 do 20 stycznia 1998 roku miała miejsce wizyta biskupa diecezjalnego i biskupa pomocniczego oraz innych biskupów z Polski w Rzymie. Podczas wizyty *ad limina Apostolorum* w poszczególnych dykasteriach Kurii Rzymskiej biskupi zdawali relację z życia religijnego diecezji. Wówczas złożone zostały wymagane dokumenty z prośbą o nadanie tytułu bazyliki mniejszej dla kościoła pw. Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny w Krzeszowie. Uroczyste ogłoszenie pierwszej bazyliki mniejszej w diecezji legnickiej odbyło się w Krzeszowie 29 sierpnia 1998 roku. Uroczystości przewodniczył abp Józef Kowalczyk, nuncjusz apostolski w Polsce, który następnego dnia przed katedrą legnicką odsłonił pomnik Jana Pawła II. Ważnym wydarzeniem upamiętniającym pobyt papieża w Legnicy było poświęcenie 2 czerwca 1998 roku nowych pomieszczeń Biblioteki im. Jana Pawła II Wyższego Seminarium Duchownego Diecezji Legnickiej. W szóstą rocznicę powstania diecezji, 25 marca 1998 roku biskup legnicki powołał Diecezjalny Komitet Obchodów Wielkiego Jubileuszu Roku 2000. Tego roku, w dniach od 2 do 3 października odbył się pierwszy Diecezjalny Kongres Ruchów i Stowarzyszeń Katolickich Diecezji Legnickiej (kolejne odbyły się w latach: 2003, 2006 i 2010).

W 1999 roku wierni diecezji legnickiej przeżywali wydarzenia związane z bezpośrednim przygotowaniem do Roku Świętego. Z tej racji biskup legnicki wyznaczył w diecezji kościoły jubileuszowe, w których można było uzyskać łaskę odpustu zupełnego. Oprócz katedry i bazyliki mniejszej w Krzeszowie były to kościoły: pw. Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Pan-

ny i św. Mikołaja w Bolesławcu, św. Erazma i Pankracego w Jeleniej Górze, Świętych Aniołów Stróżów w Wałbrzychu, św. Józefa Robotnika w Zgorzelcu. W późniejszym czasie na mocy dekretu biskupa polowego do wyliczonych świątyń dołączony został kościół garnizonowy pw. Podwyższenia Krzyża Świętego w Jeleniej Górze. 2 lutego 1999 roku utworzona została Diecezjalna Rada ds. Powołań. Rok 1999 to także czas przygotowania i przeprowadzenia I Kongresu Osób Niepełnosprawnych, który odbył się 28-29 sierpnia (następy kongres miał miejsce w roku 2010). 5 września 1999 roku na terenie byłego obozu koncentracyjnego Gross-Rosen w Rogoźnicy (dziś teren diecezji świdnickiej) miało miejsce odsłonięcie pomnika z popiersiem męczennika ks. Władysława Błądzińskiego – michaelity, którego Jan Paweł II zaliczył do grona 108 błogosławionych męczenników faszyzmu z okresu II wojny światowej. Fundatorem pomnika było duchowieństwo diecezji legnickiej.

Wielki Jubileusz 2000-lecia narodzin Chrystusa rozpoczął się w łączności z Janem Pawłem II w wigilię Narodzenia Pańskiego 24 grudnia 1999 roku. Główne obchody diecezjalne odbyły się w uroczystość Zwiastowania Pańskiego 2000 roku. Podczas uroczystej celebracji w katedrze legnickiej biskup legnicki zawierzył diecezję Najświętszemu Sercu Pana Jezusa. Obrzęd ten ponawiany był wielokrotnie w parafiach całej diecezji podczas świętych misji jubileuszowych. W wielu miejscowościach na terenie diecezji wzniesiono pomniki Wielkiego Jubileuszu Chrześcijaństwa. Były to w większości masywne, kamienne, metalowe lub drewniane krzyże. Nie zabrakło i innych pomników jubileuszowych, jak np. Dom Księży Emerytów im. św. Jadwigi Śląskiej otwarty w uroczystość patronki 16 października 2000 roku.

Obchody Wielkiego Jubileuszu Roku 2000 zakończyły się w diecezji legnickiej w łączności z Rzymem w uroczystość Objawienia Pańskiego 6 stycznia 2001 roku. Pamiątką tego wydarzenia stało się poświęcenie Krzyża Jubileuszowego na placu Orląt Lwowskich w Legnicy. Uroczystości tej 2 czerwca, we wspomnienie Matki Bożej Łaskawej, przewodniczył abp Józef Kowalczyk, nuncjusz apostolski w Polsce. Rok 2001 zaznaczył się również uroczystymi obchodami 760-lecia bitwy pod Legnicą.

W roku 2002, przeżywanym w duchu wdzięczności za 10 lat istnienia diecezji legnickiej, miało miejsce między innymi nadanie tytułu bazyliki mniejszej kolejnej świątyni. Tytuł ten otrzymał kościół pw. Świętych Apostołów Piotra i Pawła w Strzegomiu (dziś teren diecezji świdnickiej). Uroczystości w dniu 15 września przewodniczył abp Francesco Tamburino, sekretarz Kongregacji ds. Kultu Bożego i Dyscypliny Sakramentów, który 14 września, w święto Podwyższenia Krzyża Świętego przewodniczył uroczystemu przekazaniu relikwii Krzyża Świętego dla kościoła w Jeleniej Górze pod tym właśnie wezwaniem. Tego roku, 8

maja, biskup legnicki ogłosił kościół pw. św. Jacka w Legnicy diecezjalnym sanktuarium. W ramach obchodów 10-lecia powstania diecezji, w dniach od 6 do 13 marca 2003 roku zorganizowana została kolejna diecezjalna pielgrzymka do Rzymu. Końcem roku wydano pierwszy numeru periodyku naukowego „Perspectiva – Legnickie Studia Teologiczno-Historyczne".

25 marca 2003 roku powołano Sąd Kościelny Diecezji Legnickiej. W tym roku podczas pielgrzymki duchowieństwa do sanktuarium Miłosierdzia Bożego w krakowskich Łagiewnikach diecezja otrzymała relikwie św. Stanisława Biskupa i Męczennika.

W roku 2004 nastąpiły zasadnicze zmiany terytorialne w diecezji legnickiej. Od 25 marca zaczął obowiązywać nowy podział administracyjny Kościoła w Polsce. Wówczas na mocy aneksu do bulli Jana Pawła II *Totus Tuus Poloniae Populus* z 25 marca 1992 roku erygowana została diecezja świdnicka, do której z terenu diecezji legnickiej włączonych zostało 8 dekanatów: Bolków, Głuszyca, Gościszów, Strzegom, Świebodzice, Wałbrzych Południe, Wałbrzych Północ, Wałbrzych Zachód.

c) Lata 2004-2007

Ważnym wydarzeniem roku 2004, w kontekście wejścia Polski w struktury Unii Europejskiej, była peregrynacja relikwii dwóch świętych biskupów męczenników i patronów Polski: św. Wojciecha i św. Stanisława. Peregrynacja przeżywana pod hasłem: „Żywa wiara i ład moralny największym bogactwem człowieka, rodziny i narodu" rozpoczęła się 27 marca i trwała do 29 maja. Po jej zakończeniu relikwie świętych zostały umieszczone w katedrze legnickiej.

Rok 2005 zapisał się w historii jako czas zmian w Kościele powszechnym i diecezjalnym. W uroczystość św. Józefa Oblubieńca Najświętszej Maryi Panny ogłoszony został komunikat Stolicy Apostolskiej, w którym poinformowano, iż papież Jan Paweł II przyjął rezygnację bp. Rybaka z funkcji biskupa legnickiego ze względu na osiągnięcie wieku emerytalnego. Równocześnie ogłoszono, iż na biskupa legnickiego papież mianował bp. dr. Stefana Cichego – dotychczasowego biskupa pomocniczego archidiecezji katowickiej. Po wyborze i inauguracji pontyfikatu nowego papieża Benedykta XVI, nowy biskup diecezjalny odbył ingres do katedry legnickiej 30 kwietnia 2005 roku. Jednym z pierwszych dekretów nowego biskupa legnickiego był *Dekret w sprawie przyjmowania Komunii Świętej pod obiema postaciami*. Decyzją biskupa legnickiego powołana została redakcja edycji diecezjalnej tygodnika „Gość Niedzielny". Pierwszy numer edycji diecezjalnej ukazał się 2 października 2005 roku.

W roku 2006, w dniach od 30 marca do 2 kwietnia w diecezji legnickiej odbyła się peregrynacja relikwii bł. ks. Wincentego Stefana Frelichowskiego – patrona polskich harcerzy. W tym też roku, 22 kwietnia duchowieństwo diecezji legnickiej wspólnie pielgrzymowało do sanktuarium Matki Sprawiedliwości i Miłości Społecznej w Piekarach Śląskich. 21 października 2006 roku zainaugurowano w diecezji Dzieło Biblijne im. Jana Pawła II.

W roku 2007, z okazji 15-lecia powstania diecezji legnickiej, od 12 do 20 kwietnia zorganizowana została pielgrzymka diecezjalna do grobu św. Piotra, św. Pawła oraz Jana Pawła II. W 2007 roku przypadała również 25. rocznica Zbrodni Lubińskiej. Uroczystej Mszy św. w kościele pw. św. Maksymiliana Marii Kolbe w Lubinie przewodniczył kard. Józef Glemp, prymas Polski, a homilię wygłosił kard. Henryk Gulbinowicz, senior metropolita wrocławski. W uroczystości tej wziął udział Lech Kaczyński – prezydent RP. Trzeci okres w historii diecezji legnickiej zamyka peregrynacja relikwii św. Dominika Savio 10 i 11 października 2007 roku. Podczas uroczystej Eucharystii w kościele pw. św. Jana Bosko w Lubinie biskup legnicki ogłosił św. Dominka patronem ministrantów i lektorów diecezji legnickiej.

d) Lata 2007-2012

Czwarty okres funkcjonowania diecezji legnickiej wiąże się z dziełem I Synodu Diecezji Legnickiej. Jego uroczysta inauguracja miała miejsce 16 października 2007 roku, w uroczystość św. Jadwigi Śląskiej. Prace synodu zostały tak zaplanowane, by swoim zasięgiem objąć istniejące struktury diecezji: począwszy od parafii (członkowie zespołów synodalnych), poprzez dekanaty (dekanalni relatorzy synodalni), kończąc na sesjach plenarnych synodu, mających wymiar diecezjalny (członkowie Komisji Głównej, sekretariatu synodu, poszczególnych komisji synodalnych oraz liczni przedstawiciele duchownych i świeckich). 29 grudnia 2007 roku ogłoszono nominację bp. Stefana Regmunta na biskupa diecezjalnego diecezji zielonogórsko-gorzowskiej. Uroczyste podziękowanie za jego posługę biskupią odbyło się w katedrze legnickiej 6 stycznia 2008 roku.

18 maja 2008 roku, w uroczystość Trójcy Przenajświętszej, podczas Mszy św. na bolesławieckim Rynku abp Józef Kowalczyk przewodniczył ogłoszeniu św. Marii de Mattias, założycielki Zgromadzenia Sióstr Adoratorek Krwi Chrystusa, patronką Bolesławca. Tego samego roku, 4 października w Wyższym Seminarium Duchownym została zainaugurowana działalność Uniwersytetu Trzeciego Wieku. Rok 2008 zakończył się ogłoszeniem nominacji na biskupa pomocniczego dla diecezji legnickiej ks. dr. Marka Mendyka, ówczesnego dyrektora

Wydziału Katechetycznego Legnickiej Kurii Biskupiej. Uroczystość święceń biskupich miała miejsce w katedrze legnickiej 31 stycznia 2009 roku. Były to pierwsze w historii piastowskiej Legnicy święcenia biskupie w tym mieście.

W osiemnastą rocznicę erygowania diecezji legnickiej, 25 marca 2009 roku w Ośrodku Edukacyjno-Opiekuńczym „Samarytanin" Caritas Diecezji Legnickiej w Legnicy otworzono „Okno Życia". 5 kwietnia 2009 roku w ramach Światowego Dnia Młodzieży odbyło się diecezjalne spotkanie młodzieży połączone z I Legnickim Marszem dla Życia. 29 i 30 kwietnia diecezję legnicką nawiedził krzyż Światowych Dni Młodzieży. Kościołem stacyjnym było sanktuarium Krzyża Świętego w Jeleniej Górze. Od 6 kwietnia do 27 maja z okazji przeżywanego w Kościele katolickim Roku Kapłańskiego w diecezji legnickiej odbyła się peregrynacja figury oraz relikwii serca św. Jana Marii Vianneya. 13 czerwca sanktuarium krzeszowskie stało się miejscem III Ogólnopolskiej Pielgrzymki Służby Liturgicznej. Tego samego dnia biskup legnicki przewodniczył uroczystości ogłoszenia św. Jadwigi Śląskiej patronką Miasta i Gminy Nowogrodziec.

W roku 2010 pojawiły się pierwsze owoce trwającego synodu diecezjalnego: 1 stycznia zaczęła obowiązywać *Instrukcja katechetyczno-pastoralna w sprawie przygotowania młodzieży do sakramentu bierzmowania w diecezji legnickiej*, a 20 września nastąpił podział diecezji na cztery rejony duszpasterskie. Na zakończenie roku, 29 grudnia biskup legnicki powołał Diecezjalną Radę Katechetyczną.

3 marca 2011 roku zainaugurował swoją działalność Społeczny Ruch Świętowania Niedzieli. Tego roku miało również miejsce nadanie tytułu bazyliki mniejszej kolejnej świątyni w diecezji. 15 maja tytułem tym obdarzony został kościół pw. Świętych Erazma i Pankracego w Jeleniej Górze. Uroczystości przewodniczy kard. Antonio Cañizares Llovera, prefekt Kongregacji ds. Kultu Bożego i Dyscypliny Sakramentów, przybyły do diecezji specjalnie na tę okoliczność. Podczas wizyty kardynała prefekta odbyło się diecezjalne dziękczynienie za beatyfikację papieża Jana Pawła II. Uroczysta Msza św. celebrowana była w bazylice mniejszej w Krzeszowie 16 maja.

*****

Przeanalizowany powyżej okres dwóch dekad istnienia diecezji legnickiej można scharakteryzować zgodnie z przytoczonymi na wstępie słowami Jana Pawła II. Wskazanie na młodość oraz fundament, jakim jest długa i bogata tradycja, odzwierciedlają dwadzieścia lat istnienia diecezji legnickiej. Młodość wiąże się bowiem z energią, zapałem z wieloma inicjatywami, jakie podejmowano i podejmuje się nadal na różnych polach codziennego funkcjono-

wania diecezji, pamiętając równocześnie, iż operatywność winna bazować na filarach ukształtowanych przez poprzednie pokolenia. Wśród tych inicjatyw można wspomnieć np. rozwijającą się na wielu płaszczyznach działalność diecezjalnej Caritas, ale także stałą i wszechstronną troskę o rewitalizację materialnego dziedzictwa kultury wielu zabytkowych świątyń z diecezjalnym sanktuarium w Krzeszowie na czele. Nowe formy i środki posługi duszpasterskiej w diecezji legnickiej związane są obecnie z formacją prowadzoną w parafiach, a także w duszpasterstwach specjalnych i specjalistycznych. Do takich działań podejmowanych przez diecezję należą z pewnością coroczne Krzeszowskie Dni Młodych.

Wśród filarów wiary wskazać należy na właściwe kształtowanie pobożności maryjnej, któremu służy główne diecezjalne sanktuarium maryjne w Krzeszowie oraz maryjne sanktuaria lokalne: kościół pw. Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny i św. Mikołaja w Bolesławcu (ogłoszone 24 czerwca 2004); sanktuarium Matki Bożej Fatimskiej – kościół pw. Niepokalanego Poczęcia Najświętszej Maryi Panny w Wilkowie (16 czerwca 2007); sanktuarium Matki Bożej Uzdrowienia Chorych – kościół pw. Matki Bożej Jasnogórskiej – Uzdrowienia Chorych w Dąbrowicy (26 lipca 2007); sanktuarium Matki Bożej Wojcieszowskiej – kościół pw. Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny w Wojcieszowie (15 września 2008). Duże znaczenie duszpasterskie w kształtowaniu pobożności osobistej wiernych mają także inne sanktuaria diecezjalne, a są to: diecezjalne sanktuarium św. Jacka w Legnicy (8 maja 2002) oraz diecezjalne sanktuarium Krzyża Świętego w Jeleniej Górze (14 września 2006).

2. KULTUROWO-SPOŁECZNE UWARUNKOWANIA ŻYCIA DIECEZJAN

Ewangelia Jezusa Chrystusa skierowana jest do każdego człowieka. Nakaz „Idźcie na cały świat i głoście Ewangelię wszelkiemu stworzeniu!” (Mk 16,15) od ponad dwóch tysięcy lat przenika ludzką świadomość, formułując osobiście przeżywaną tożsamość chrześcijańską. Również przestrzeń życia społeczno-kulturowego doznaje transformacji w wyniku nasycania jej ewangelicznymi wartościami. Jakkolwiek należy mówić zdecydowanie mocno o niezmienności chrześcijańskiego orędzia, które jest głoszone w diecezji legnickiej, tak jednocześnie nie wolno ani lekceważyć, ani umniejszać znaczenia zmian zachodzących w przestrzeni społeczno-kulturowej ludności Dolnego Śląska. Społeczność żyjąca na tym terenie od lat podlegała istotnym przeobrażeniom zarówno z powodu historycznie uwarunkowanych migracji, jak i bliskości zachodniej granicy z Niemcami oraz południowej granicy z Czechami. Procesy

związane ze znacznym stopniem uprzemysłowienia terenów Dolnego Śląska wpłynęły istotnie na rozwój aglomeracji miejskich. Stąd w obecnych granicach diecezji legnickiej brak jest typowo wiejskich dekanatów. Specyfika ta głęboko odbiła się również na wielu płaszczyznach życia religijnego wiernych diecezji legnickiej. Pod względem wyznaniowym pośród mieszkańców naszej diecezji obecne są wspólnoty Kościoła grekokatolickiego oraz wspólnoty wyznania prawosławnego i ewangelicko-augsburskiego. Z kościelnego punktu widzenia to właśnie w konkretnie uwarunkowane osoby i społeczności wciela się ewangeliczne orędzie zbawcze. Stawiając zatem pytanie o społeczno-kulturowe uwarunkowania życia diecezjan, pytamy o charakterystykę tkwiących w przestrzeni kulturowo-społecznej prądów czy tendencji myślowych decydujących czy nawet wprost kształtujących ściśle określone zachowania ludzkie.

Działalność duszpastersko-apostolska Kościoła legnickiego obejmuje osoby i całe społeczności w ich konkretnie określonych sytuacjach życiowych. Uwarunkowania społeczno-kulturowe mogą tej działalności sprzyjać bądź też ją utrudniać. W pierwszym przypadku cele duszpastersko-apostolskie będą wpisywały się w ludzką świadomość i kształtowały chrześcijańską przestrzeń społeczno-kulturą. W przypadku drugim mamy do czynienia z walką i odrzuceniem świata chrześcijańskich wartości.

a) Kulturowe warunki sprzyjające ewangelizacji w diecezji legnickiej

Nie wszystkie uwarunkowania czasu obecnego sprzyjają działalności duszpastersko-apostolskiej Kościoła legnickiego. Wiele jednak działań nauczycielskich, uświęcających i pasterskich Kościoła nie trafia w próżnię, ale pada na właściwy grunt umysłów i serc ludzkich. Najistotniejsza jest po prostu głęboka tęsknota za wspólnotą z Bogiem tkwiąca w człowieczeństwie, która tylko poprzez doskonałość i świętość może być osiągnięta. Dlatego tak bardzo każdy człowiek pragnie i szuka miłości, a tworząc wraz z innymi różnego rodzaju społeczności, w sposób naturalny domaga się sprawiedliwości i wolności, bo wie, że tylko takim sposobem może sobie i innym zapewnić pokój. To naturalne dążenie do wspólnoty z Bogiem i z innymi ludźmi ukazuje, że każdy człowiek w swej istocie charakteryzuje się wymiarem religijnym oraz społecznym, które są ze sobą ściśle powiązane. Dlatego nauczanie kościelne akcentuje związek kultury z cielesno-duchową naturą człowieka, która przede wszystkim ukazuje, że człowiek ze swej istoty jest zarówno bytem religijnym, jak i społecznym. Te wyznaczniki wydają się być najbardziej sprzyjającymi warunkami ewangelizacji. One również

sprawiają, że kultura, dzięki Ewangelii, czyni życie człowieka rzeczywiście otwartym i twórczym.

Społeczny wymiar osoby bezpośrednio przynależy do jej istotnego rysu. Naturalna zdolność człowieka do życia społecznego swój początek czerpie od Stwórcy, od Boga Jedynego w Trójcy Osób. Ludzkie życie społeczne w tajemnicy Trójcy Przenajświętszej odnajduje zarówno początek, jak i ostateczne spełnienie. Misteryjna „społeczność" Osób Bożych: jedność Ojca, Syna i Ducha Świętego, zostawiła doskonały ślad w naturze społecznej każdego człowieka. Jako stworzeni na obraz i podobieństwo Boże, ludzie potrzebują się wzajemnie i poprzez rozwój w konkretnych historyczno-społecznych warunkach zmierzają do eschatologicznej wspólnoty z Bogiem.

Zmierzanie do wspólnoty z Bogiem i innymi ludźmi dokonuje się zwłaszcza w atmosferze kultury, którą ludzie współtworzą. Wszystko zatem, co służy prawdziwej kulturze, najlepiej warunkuje rozwój osobowościowy człowieka w jego wymiarze zarówno duchowo-religijnym, społecznym, jak i materialnym.

Zauważamy, że czasy obecne ostro przeciwstawiają kulturę, która koncentruje się na wartościach personalistycznych ściśle związanych z egzystencjalnym wymiarem życia ludzkiego, kulturze, u podstaw której znajdują się wartości konsumpcyjne. Tutaj należy wyraźnie zaznaczyć, że między kulturą a tym, kim człowiek jest, zachodzi konieczny i pierwotny związek. Uwydatnia on szczególnie pierwszy sposób rozumienia kultury – personalistyczno-egzystencjalny. Natomiast związek kultury z tym, co człowiek posiada ma charakter wtórny i całkowicie względny. Człowiek jest kimś znacznie większym niż tylko jego potrzeby, zwłaszcza jeśli czasy współczesne próbują całokształt potrzeb ludzkich zamykać w wymiarach materialno-konsumpcyjnych i hedonistycznych. Z tego względu wszystko, co człowiek posiada ma właściwości głęboko humanistyczne, a przez to rzeczywiście kulturotwórcze, o ile dzięki temu może on pełniej realizować swoje człowieczeństwo.

Współtworzenie kultury na miarę człowieka służy zarówno jemu, jak i ewangelizacji, ponieważ prawdziwa kultura wychodzi poza obszar życia doczesnego, sięgając rzeczywistości nadprzyrodzonej. To właśnie szeroko rozumiana kultura zawiera w sobie całość ludzkiego poznania, ale i pracę, dzięki której człowiek dąży do ujarzmienia i opanowania potężnych sił, jakie tkwią w naturze. Dzięki poznaniu oraz pracy konkretny człowiek wraz z innymi ludźmi kształtuje całe swoje życie społeczne. W rezultacie jego naturalna cecha społeczności nadaje organizowanemu przez niego porządkowi społecznemu naprawdę ludzki wymiar. W obszarze prawdziwej kultury będzie zatem zawsze obecny postęp obyczajów, który nade wszystko bę-

dzie moralny i wyczulony na każdą istotę ludzką, od jej poczęcia po naturalną śmierć. W obszarze tej kultury możliwy również będzie rozwój wielorakich instytucji społecznych, które dzięki utrwalonemu doświadczeniu duchowemu będą służyły dobru wspólnemu jako najwyższej wartości społecznej.

Kościół ucząc o kulturze, widzi ją zawsze w powiązaniu z człowiekiem, który realizuje swoje powołanie, żyjąc w ludzkiej wspólnocie. Pełna definicja człowieka stanowi gwarancję poprawności i fundament pełnej definicji kultury, która w takim ujęciu służy dobru człowieka i społeczeństwa. Postęp takiej kultury zawsze będzie oznaczał również rozwój i doskonalenie każdej osoby ludzkiej i każdej społeczności.

Skonkretyzujmy jeszcze specyfikę chrześcijańskiej kultury. Wiara chrześcijańska wprowadza w rozumienie kultury istotną przesłankę. Treścią jej jest pełnia człowieczeństwa, jaka kryje się w Osobie Chrystusa. Jeśli człowieka nie można zrozumieć bez Boga – Stworzyciela i Zbawcy, to tym samym i ludzka kultura pozbawiona jest właściwych narzędzi pozwalających przeniknąć ją w jej najgłębszych znaczeniach, jeżeli tylko oderwie się ją od boskoludzkiego wymiaru. Z praktycznego punktu widzenia można dodatkowo powiedzieć, że wszystko, co w jakikolwiek sposób łączy się z Chrystusem – Bogiem i Człowiekiem, a więc wzywa, motywuje i prowadzi do doskonałości już jest wyrazem kultury, która w pełnym tego słowa znaczeniu może być nazwana chrześcijańską. Kultura człowieka staje się bowiem kulturą chrześcijańską, gdy zostaje przeniknięta Ewangelią Jezusa Chrystusa.

b) Społeczno-kulturowe uwarunkowania utrudniające proces ewangelizacji

Uwarunkowaniem społeczno-kulturowym utrudniającym szczególnie dzisiaj działalność Kościoła na polu duszpastersko-apostolskim jest kwestia błędnego rozumienia prawdy. „Chodzi o to, abyśmy już nie byli dziećmi, którymi miotają fale i porusza każdy powiew nauki, na skutek oszustwa ze strony ludzi i przebiegłości w sprowadzaniu na manowce fałszu. Natomiast żyjąc prawdziwie w miłości sprawmy, by wszystko rosło ku Temu, który jest Głową – ku Chrystusowi” (Ef 4,14-15). Akceptowana przez wielu intelektualna ucieczka od absolutnego charakteru prawdy wygenerowała przede wszystkim sekularyzm, będący pochodną relatywizmu i subiektywizmu.

Kiedy pozytywnie patrzymy na zjawisko sekularyzacji, dostrzegamy w niej pewną słuszną dążność do autonomiczności spraw, rzeczy, zjawisk czy związków społeczno-kulturowych. Takie spojrzenie na sekularyzację, przy zaakceptowaniu oczywistych różnic oraz zachowaniu

podstawowych podobieństw, zabezpiecza społeczno-kulturowy rozwój, ponieważ jest wezwaniem do wspólnego poszukiwania prawdy oraz wychowania w duchu poszanowania wolności religijnej. Sekularyzacja rozumiana jako poszukiwanie słusznej autonomii jest sekularyzacją pozytywną, ponieważ nie odrywa człowieka od Boga, lecz każe dostrzec w każdym człowieku niezbywalną godność ludzką, mądrość w stworzeniu oraz cel i sens w istnieniu wszystkiego.

Inaczej jest z sekularyzacją negatywną, która w sposób szczególny sprzeciwia się ewangelizacyjnym działaniom Kościoła. Jest obecna w dzisiejszej kulturze, kształtowanej zwłaszcza przez współczesne środki masowego przekazu. Katolicy mieszkający na terenie diecezji legnickiej, podobnie jak i większość ludzi na świecie, doświadczają jej skutków. Procesy europeizacji i globalizacji sprzyjają negatywnej sekularyzacji, a nawet ją promują, przyczyniając się do wypierania wartości religijnych z życia społeczno-kulturowego, wykluczania chrześcijaństwa z życia publicznego.

Rezultatem sekularyzacji w ujęciu negatywnym jest sekularyzm, będący ideologią negatywnie nastawioną do religii. Odrzuca on istnienie uniwersalnych norm postępowania, promując relatywizm. Nadto akcentuje potrzebę wykorzystania wiedzy jako środka do zaspokajania wszelkich pragnień człowieka, a podkreślając wiarę w zbyt optymistycznie ujmowane dobro natury ludzkiej, zwalnia z moralnej odpowiedzialności za podejmowane przez człowieka wybory.

Tak zobrazowany sekularyzm wręcz uniemożliwia ewangelizację, ponieważ zbawienie człowieka wiąże nie z Bogiem, ale z doczesnością. Sekularyzm, który ujawnia się w społeczeństwie konsumpcyjnym, również w rzeczywistości diecezji legnickiej, prowadzi do uprawomocnienia relatywizmu moralnego i do obojętności religijnej. Stąd dla wielu mieszkańców naszej diecezji religia i wiara tracą na swym znaczeniu.

W prezentowanej analizie uwarunkowań niesprzyjających ewangelizacyjnemu działaniu Kościoła legnickiego daje się zauważyć, że w obecnej rzeczywistości pluralizmu społeczno-kulturowego niechętnie, a nawet wrogo przyjmuje się odwołanie do niezmiennych wartości religijnych i moralnych oraz kształtowania wokół nich światopoglądów i postaw społecznych. Odwołanie to często wprost postrzegane jest jako wysokiego stopnia ograniczenie ludzkiej wolności.

Pluralizm i zsekularyzowana kultura z cechy zmienności uczyniły fikcyjną wartość, nadając jej imię wolności i samorealizacji. Dla wielu wiernych diecezji legnickiej kategoria zmienności stała się wartością celową, a nawet absolutną. Dlatego również prawda o naturze

Boga, Kościoła, człowieka, społeczności i kosmosu nie posiada już w opinii wielu ludzi charakteru bezwzględnego. W życiu osobowo-społecznym i instytucjonalno-prawnym odchodzi się od wartości społecznych na rzecz osobowych, a te redukuje się jedynie do codziennych i użytecznych, lekceważąc wartości ostateczne, zwłaszcza religijne.

Tak określone uwarunkowania społeczno-kulturowe sprawiają, że współczesny człowiek, a więc również chrześcijanin diecezji legnickiej, odrzucając absolutny charakter prawdy, w tym prawdy o samym sobie, nie jest w stanie również prawidłowo rozumieć wolności religijnej i moralnej. Mentalność współczesnego człowieka konkretnie wyraża się w życiu społecznym, w charakterze zawiązywanych międzyludzkich więzi. Bardzo często nie są one już regulowane społeczną cnotą sprawiedliwości, ale zideologizowaną normą równości i poprawności politycznej. Kształt życia społecznego zostaje nadto pozbawiony miłości społecznej, stojącej na straży umiłowania wspólnego dobra, a więc tej miłości, która najintensywniej pracuje na rzecz duchowo-moralnej odnowy życia mieszkańców diecezji legnickiej.

3. CELE I ZADANIA SYNODALNEJ ODNOWY

Synod diecezjalny to znaczące wydarzenie w życiu Kościoła lokalnego, a sama praktyka odbywania synodów sięga pierwszych wieków istnienia Kościoła. Pojęcie synodu diecezjalnego ulegało licznym ewolucjom historycznym, a jego obecny kształt jest owocem wielu przemian. Dlatego mówiąc o synodzie w jego współczesnej postaci, warto sięgnąć do genezy tej instytucji. Sam termin synod pochodzi z języka greckiego i ma różne znaczenia. Wśród nich pojawia się także znaczenie kultyczne, które określa synod jako spotkanie religijne, polegające na odbywaniu wspólnej drogi, wspólnego działania. Od samego początku synody diecezjalne były organami nastawionymi na sprawy duszpasterstwa, na zgłaszanie nowych inicjatyw i wniosków służących ogólnemu wzrostowi życia religijnego w diecezji. Z biegiem czasu pojawiły się normy regulujące działanie synodów. Warto podkreślić, że synod od początku swego istnienia pozostaje zgromadzeniem doradczym dla biskupa, który z ustanowienia Bożego jest jedynym ustawodawcą i sędzią w sprawach wiary i moralności w diecezji. Rozwój instytucji synodu diecezjalnego przebiegał z różnym nasileniem i odpowiadał bieżącym potrzebom religijno-moralnym oraz organizacyjnym Kościoła. Synod jest zgromadzeniem, w którym przeplatają się ze sobą tradycja i współczesność. Z tradycji można czerpać wiedzę i uczyć się tego, jak rozwiązywać współczesne problemy. Ponieważ Kościół jest ży-

wym bosko-ludzkim organizmem, więc w jego doświadczeniu przeszłości i teraźniejszości znajduje się projekt jego przyszłego rozwoju.

Każdy synod diecezjalny służy realizacji celu Kościoła, jakim jest chwała Boża przez zjednoczenie człowieka z Bogiem, dzięki któremu człowiek osiąga szczęście wieczne. Synod ma pomóc w odnajdywaniu i ukazywaniu wiernym dróg prowadzących do tego celu. Obecny kształt synodu diecezjalnego jest owocem zaleceń Soboru Watykańskiego II oraz postanowień *Kodeksu prawa kanonicznego*. W świetle tych dokumentów synod diecezjalny jawi się jako zebranie wybranych kapłanów oraz innych wiernych Kościoła partykularnego, którzy dla dobra całej wspólnoty diecezjalnej współpracują z biskupem diecezjalnym. Synod diecezjalny jest więc zgromadzeniem, na którym biskup spełnia w sposób uroczysty swój urząd i posługę pasterzowania powierzoną sobie diecezją.

Zwołanie przez biskupa diecezjalnego synodu jest działaniem celowym. W samym pojęciu synodu diecezjalnego, w którym zarysowują się jego istotne cechy, występuje również cel. Z treści *Kodeksu prawa kanonicznego* wynika, iż celem synodu jest udzielenie biskupowi pomocy w jego własnych obowiązkach oraz działalność w ukierunkowaniu wspólnoty chrześcijańskiej. Synod świadczy pomoc biskupowi dla dobra całej wspólnoty diecezjalnej, dlatego też można stwierdzić, że zadaniem, celem synodu jest dobro całej wspólnoty diecezjalnej. Oczywiście chodzi tu o dobro zbawcze, religijno-moralne, a więc duchowo-nadprzyrodzone. Jest to określenie ogólnikowe. Można jednak sprecyzować dokładniej cele, jakie winien zakładać synod diecezjalny. Powinien on:

– skorygować błędy w zakresie nauczania i obyczajów, jeśli się takie ujawnią w diecezji. Przykładem mogą być nadużycia w liturgii w niektórych wspólnotach parafialnych, gdy np. najświętsza Eucharystia sprawowana jest niezgodnie z przepisami Kościoła;

– dostosować do lokalnych warunków przepisy i normy Kościoła powszechnego. Na tym polu synod diecezjalny ma wiele do uczynienia. Oczywiście każda diecezja ma obowiązek utrzymać pełną więź religijno-kulturową z Kościołem powszechnym, jednak z drugiej strony ma prawo i obowiązek pewne normy dostosować do lokalnych zwyczajów;

– wytyczyć drogę i sposoby pracy apostolskiej w diecezji, czyli ukierunkować działalność duszpastersko-apostolską na ożywienie wspólnot tworzących diecezję;

– rozwiązać trudności dotyczące apostolstwa i zarządzania diecezją. Ten cel podkreśla wagę dyscypliny obowiązującej duchowieństwo;

– pobudzić dzieła i poczynania o charakterze ogólnym. Poprzez osiągnięcie tego celu, synod chce zwrócić uwagę na sposób przekazu słowa Bożego, na całą sferę kultu Bożego, środków

społecznego przekazu, organizacji zasobów materialnych. Chodzi o duchowe i organizacyjne ożywienie tych dziedzin działalności Kościoła lokalnego;

– stworzyć okazję do sprawowania specjalnych nabożeństw, które przyczyniają się najbardziej do ożywienia wiary, pobożności i gorliwości apostolskiej. Synod ma się stać doświadczeniem religijno-duchowym całej wspólnoty diecezjalnej, czyli jakby ogólnodiecezjalnym misterium religijnym dla oddania chwały Bogu i wzrostu życia nadprzyrodzonego w sercach wiernego ludu;

– odnowić całe życie diecezji oraz jej instytucje.

Regulamin I Synodu Diecezji Legnickiej doprecyzował w paragrafie 11 cele, jakie postawił sobie synod diecezji legnickiej. Głównym celem jest pomoc biskupowi diecezjalnemu w pełnieniu jego funkcji nauczycielskiej, liturgicznej i pasterskiej w diecezji. Cel ten w szczególności obejmuje:

– pogłębienie jedności biskupa diecezjalnego z prezbiterium i całą wspólnotą chrześcijańską diecezji;

– promocję Magisterium II Soboru Watykańskiego oraz wsłuchanie się i recepcję nauczania ostatnich papieży, a w szczególności papieża Polaka błogosławionego Jana Pawła II;

– pogłębienie znajomości i wykorzystanie dokumentów II Polskiego Synodu Plenarnego i Synodu Archidiecezji Wrocławskiej;

– mobilizację ludu Bożego diecezji na drogach realizacji świętości życia oraz odpowiedzialności za Kościół;

– przystosowanie powszechnego prawa Kościoła do aktualnych warunków i potrzeb duszpasterstwa lokalnego;

– wskazanie nowych dróg i rozwiązań dla działalności apostolskiej w diecezji.

Wymienione powyżej cele służą temu, by Kościół diecezjalny mógł jeszcze bardziej ożywić swoją działalność i jeszcze lepszymi środkami duszpastersko-apostolskimi pomagać wiernym w kroczeniu do prawdziwej Ojczyzny, która jest w niebie.

Rozdział pierwszy

CHRYSTUSA POZNAĆ: ODNOWA FUNKCJI NAUCZYCIELSKIEJ

W Kościele jako sakramencie spotykają się odwieczne tajemnice Boga z doświadczeniem ludzkim. W nim, rozumianym także jako wspólnota ludu Bożego, przeszłość Chrystusowego dzieła zbawczego stale aktualizuje się w teraźniejszości i nieustannie wypatruje eschatologicznego spełnienia. Dzieło zbawcze trwające w Kościele w mocy Ducha Świętego, wywodząc się od Chrystusa, przez Niego i w Nim zmierza do Ojca. Urzeczywistnia się ono w świecie, w życiu poszczególnych ludzi i dziejach całego rodzaju ludzkiego poprzez funkcje: nauczycielską, kapłańską i królewską. Przez te funkcje, mocą Chrystusa – Proroka, Kapłana i Króla, aktualizuje się w świecie słyszane w całej swej odnawiającej prawdzie słowo Boże, uobecnia się Ofiara Chrystusa na krzyżu oraz buduje się rzeczywiste królestwo Boże, które wyzwala z wszelkiego zepsucia. Kościół czyni wszystko, co możliwe, aby dzieło zbawcze zostało przedstawione każdemu człowiekowi. Korzystając z doświadczenia minionych lat, szuka różnych sposobności, by współczesny człowiek spotkał Chrystusa, by zechciał Go poznać i zdecydował się pójść za Nim.

1. POCZĄTEK I ROZWÓJ WIARY W RODZINIE

Miłość, życie, wierność, ojczyzna i wiele innych pojęć szczególnie w rodzinie odnajduje swoje znaczenie. Klimat rodzinny sprawia, że świat najważniejszych wartości staje się realny, niejako dotykalny. Zwłaszcza wzajemna miłość staje się prosta do wytłumaczenia i w sposób naturalny łączona jest przede wszystkim z dobrem. Kto miłuje, ten jest dobry. Kto kocha, nie czyni złego. Kto mówi o miłości, a nie liczy się z dobrem drugiej osoby, jest kłamcą. Tego uczy wspólnota rodzinna, tego uczą się dzieci od rodziców.

Wiązanie miłości z dobrem, tak charakterystyczne dla rodzin w ogólności, szczególnie w rodzinie chrześcijańskiej jest nad wyraz widoczne. Jeśli rodzice miłują się wzajemnie, jeśli dzieci w tej miłości uczestniczą, to wszyscy mniej lub bardziej angażują swoją wolność na rzecz dobra drugiej osoby. A jeżeli człowiek pragnie dla innych dobra najdoskonalszego i największego, to czyni wszystko, co możliwe, aby przybliżyć im Boga, który jest źródłem wszelkiego dobra, który jest samym Najwyższym Dobrem. Nie można zatem w pełni inaczej wychowywać się wzajemnie w rodzinie, jak tylko na drodze odkrywania, poznawania

i uczestniczenia w tym, co jest Boże, gdyż tylko Bóg jest Miłością i Dobrem, i wszelką Doskonałością.

a) Rodzina wspólnotą naturalną

Rodzina jest pierwszą i podstawową wspólnotą naturalną. Miłość, która ją zawiązuje obecna jest na wszystkich poziomach życia małżeńskiego i rodzinnego. Taka miłość, doznając stałego wzrostu, ubogaca życie wspólne i czyni z niego właściwe miejsce pełnego rozwoju osobowego i społecznego. Dążenie osób i rodzin do doskonałości, tak w porządku naturalnym, jak i nadprzyrodzonym, nie jest możliwe bez aktów moralnie dobrych. Ich powtarzanie staje się cnotą, bowiem istotą cnoty nie jest heroiczny wysiłek pokonywania siebie, ale podążanie za dobrem. Stąd też cnoty wypracowane w życiu indywidualnym i małżeńsko-rodzinnym pozwalają po prostu dokonywać lepszych wyborów.

Każdy człowiek i każda rodzina będąca wspólnotą naturalną w pierwszym rzędzie musi sobie uświadomić, że w naturze człowieka zakorzenione są nade wszystko cnoty kardynalne, a więc roztropność, umiarkowanie, męstwo, sprawiedliwość. One leżą u podstaw rozwoju istoty ludzkiej, pełnego człowieczeństwa, jak i każdej wspólnoty, jaką ludzie zawiązują wokół siebie, ze wspólnotą małżeńską i rodzinną na czele.

b) Świętość małżeństw i rodzin

Rodzina jest również pierwszą i podstawową wspólnotą sakramentalną. Sakramentalny związek małżeński zawarty między kobietą i mężczyzną podnosi naturalną miłość małżonków do wymiaru nadprzyrodzonego. Dzięki temu wszystko, co dzieje się w małżeństwie i rodzinie zyskuje wymiar kościelny i teologiczny. Nie jest to wspólnota wyłącznie ziemska, ale również małżeńsko-rodzinna wspólnota niebieska. Stąd odpowiedzią na Boże dary udzielone wszystkim członkom rodziny jest realizacja świętości życia poprzez stale pogłębiany rozwój wiary, ufnej nadziei i braterskiej miłości. Te trzy cnoty teologiczne są cnotami darowanymi człowiekowi przez Boga.

Świętość przez rozwój wiary staje się udziałem małżonków, jeśli tylko dbają o rodzinne życie modlitewne. Modlitwa bowiem jako rozmowa z Bogiem jest najlepszym sposobem Jego poznawania. Bóg dając się poznać małżonkom, oświetla jednocześnie ich umysły światłem zrozumienia prawd wiary. Tym sposobem tajemnice życia Bożego czynią łatwiejszymi

wszystkie problemy życia małżeńsko-rodzinnego, które pojawiają się w życiu codziennym. Modlitwa osobista lub wspólna małżonków – ponieważ stanowią „jedno ciało" – nieustannie uświadamia, że świętość życia jest nie tylko możliwa dla każdego człowieka i każdej rodziny, lecz że jest czymś nieodłącznym od jedynego Źródła Świętości – Boga. Chrześcijańskie małżeństwo trwające na modlitwie rozpoznaje, że droga do tego Źródła Świętości nie może być inna, jak tylko święta, tzn. zgodna z poznanymi przykazaniami Bożymi.

Świętość życia małżeńskiego buduje się również poprzez rozwój ufnej nadziei. Na jakim fundamencie małżonkowie chcą budować swoje rodzinne szczęście? Co daje niewzruszoną pewność, że dom rodzinny, który jest budowany nie ulegnie ruinie zarówno religijnej i moralnej, jak i materialno-egzystencjalnej? Fundamentem szczęścia rodzinnego jest jedynie Ten, który ze swej Istoty jest niezmienny i wiecznie szczęśliwy, czyli Bóg. Tylko uczestnictwo w Jego Szczęściu jest prawdziwym szczęściem. Bez Boga nie ma szczęścia, ujawniają się natomiast jego fałszywe namiastki, które nie posiadają żadnej trwałości, wprowadzają człowieka w błędne rozpoznanie jego podstawowego powołania, przymuszają do wyborów sprzeciwiających się rozwojowi i trwałości życia wspólnotowego. Boska cnota nadziei wyproszona na modlitwie i utrwalona przez osobiste dobre czyny jest władna zagospodarować ludzką, bardzo kruchą nadzieję i udzielić jej tej pewności, która rzeczywiście zaspokaja wielorakie pragnienia osobiste i małżeńsko-rodzinne.

Świętości życia nie można zdobyć bez pielęgnowania braterskiej miłości. Słowa Jezusa: „Wszystko co uczyniliście jednemu z tych najmniejszym, Mnieście uczynili" nabierają w życiu małżeńskim i rodzinnym szczególnego znaczenia. Wzajemna miłość małżonków i ich przykład dawany dzieciom, które widzą i przeżywają wzajemnie relacje między ojcem a matką, to rzeczywiście domowa szkoła wspólnego życia. Ta wychowawcza szkoła poza osobami najbliższymi obejmuje także wszystkich krewnych, których los nigdy nie powinien być obojętny. Miłość braterska nie pozwala również zamykać serc i oczu na świat sąsiadów, wraz z którymi każde małżeństwo i rodzina winny współtworzyć żywe wspólnoty sąsiedzkie.

c) Rodzina kościołem domowym

Świadomość członków rodziny, że każdy jest odpowiedzialny przed Bogiem za dążenie do świętości powoduje, że wspólnota rodzinna staje się żywym kościołem domowym. W nim poznawany jest Chrystus, który objawia Ojca; rozpoznawany jest Duch Święty, który stale

wzywa do coraz większej pobożności, oraz ujawniana jest tajemnica Kościoła świętego, który karmi Słowem Bożym i Eucharystią.

Nie każda rodzina staje się jednak automatycznie kościołem domowym. Nie jest to proces ani łatwy, ani krótkotrwały. Wymaga zbiorowego wysiłku i szczególnej troski o chrześcijańskie dobro wspólne rodziny. Dlatego dla budowania chrześcijańskiej tożsamości rodziny konieczne jest to, co dzięki swemu doświadczeniu religijnemu podpowiada jeden, święty, powszechny i apostolski Kościół.

Po pierwsze, Kościół zachęca i prosi, aby każda rodzina pielęgnowała modlitwę. Nie chodzi jednie o modlitwę poranną i wieczorną (pacierz), ale również o modlitwę różańcową oraz codzienne odmawianie modlitwy Anioł Pański. Niech modlitwa odmawiana w domu będzie źródłem jedności rodzinnej, udzielanego sobie wzajemnie przebaczenia, jak również umocnieniem na drodze wierności w dążeniu do osobistej świętości. Wspólna modlitwa członków rodziny, wykonywana praca oraz wspólne przezwyciężanie trudów i cierpienia to trzy wzajemnie się przenikające wymiary życia rodzinnego, które najbardziej kształtują rodzinę w jej chrześcijańskiej tożsamości.

Po drugie, w rodzinie winno rozbrzmiewać słowo Boże, które uobecnia samego Boga. Przesłanie czytanego i rozważanego w rodzinie Pisma Świętego ukazuje, zwłaszcza w dzisiejszej codzienności, skuteczność słów i czynów naszego Zbawiciela Jezusa Chrystusa. Trzeba aby każdy wierzący w Chrystusa przynajmniej raz w swoim życiu przeczytał całe Pismo Święte. Spotkanie z Bogiem w Jego słowie jest szczególnie pouczające, dlatego w każdym domu powinno znajdować się Pismo Starego i Nowego Testamentu. Niech będzie ono umieszczone na widocznym miejscu. Niech dzieci widzą, że rodzice sięgają po Biblię i karmią się słowem Bożym. Ponieważ rodzina jest kościołem domowym, to w tym kościele każdy z uczestników życia domowego powinien na słowo Boże odważnie odpowiedzieć świadomie kształtowaną wiarą. Niezastąpioną rolę w przyjęciu właściwie ukształtowanej postawy wiary spełniają inni członkowie rodziny. To oni poprzez swój przykład wiary tworzą chrześcijańską atmosferę, w której wyczuwa się obecność miłującego Boga.

Po trzecie, w każdej chrześcijańskiej rodzinie należy obficie czerpać z *Katechizmu Kościoła katolickiego*. Jest to wyśmienite narzędzie służące pogłębieniu wiary chrześcijańskiej. Ukazuje pełną treść wiary i moralności, co jest niezmiernie ważne szczególnie w naszych czasach, kiedy panujące trendy kulturowe próbują zmącić naturę Objawienia Bożego relatywizmem prawdy i moralności. Cztery części *Katechizmu* stanowią jakby filary wznoszonego gmachu ewangelizacyjnego w każdej rodzinie jako kościele domowym. Pięknie, twórczo

i mobilizująco brzmią owe części: wyznanie wiary; celebracja Misterium chrześcijańskiego; życie w Chrystusie; modlitwa chrześcijańska. Należy również korzystać z *Kompendium katechizmu Kościoła katolickiego*, jak i wydanego ostatnio w języku polskim katechizmu dla młodych *Youcat*.

Po czwarte, codzienna modlitwa, poznawanie Chrystusa w Piśmie Świętym oraz lektura *Katechizmu* w sposób naturalny doprowadzają rodzinę chrześcijańską do świętowania niedzieli jako Dnia Pańskiego, w centrum którego znajduje się Msza św. Tego dnia słowo Boże i Stół Eucharystii stają się dla chrześcijanina rzeczywistym pokarmem całego jego człowieczeństwa, a zwłaszcza tęskniącej za Bogiem ludzkiej duszy. Pobożnie przeżyta niedziela, połączona bezwzględnie z uczestnictwem we Mszą św. to dla chrześcijanina niezastąpiona okazja pozwalająca pogłębić jego wiarę. Zwłaszcza doświadczenie wspólnoty wiary wraz z innymi ludźmi oraz innymi rodzinami wyciska swoje wyjątkowe znamię na wierze przeżywanej indywidualnie w biegu pozostałych dni tygodnia.

Po piąte, na drodze pomnażania swojej wiary wspólnoty małżeńsko-rodzinne winny posiłkować się dostępną literaturą religijną. Pozycje książkowe i prasa katolicka to obfite źródła wiedzy religijno-moralnej. Podają one zasady życia religijnego, wyjaśniają konieczność ich przestrzegania, wskazują, co należy czynić, aby roztropnie dostosowywać je do wymogów życia codziennego. Szczególną wartość wśród całej literatury religijnej mają żywoty świętych. Święci uczą swoim przykładem, dlatego świątobliwa postawa, jaką zajmowali kiedyś czy reprezentują obecnie, w konkretnych warunkach kulturowo-społecznych jest niewątpliwie wysoko pociągająca i mobilizująca. Wypada zatem, aby zwłaszcza rodzice wpajali swoim dzieciom nawyk sięgania po teksty opisujące życie świętych chrześcijan. Owe teksty, jak i każde inne o dobrej wartości religijno-moralnej należy także umiejętnie odnajdywać w sieci internetowej, aby m.in. wyrobić w rodzinie przekonanie, że Internet to również bogate źródło porządnej literatury religijnej.

Nie do przecenienia jest zatem wręcz konieczność podejmowania i rozwijania katechumenatu rodzinnego, bez którego katechumenat dzieci i młodzieży realizowany na różne sposoby nie może istnieć. To katechumenat rodzinny jest w życiu Kościoła prostą konsekwencją praktyki chrztu dzieci (niemowląt) w Kościele. Dopóki istnieje ta praktyka, katechumenat rodzinny pozostaje zasadniczą formą kościelnego katechumenatu. I chociaż istnieje przekonanie, że przyszłość Kościoła zależy od rodziny jako środowiska wiary i konieczne staje się wprowadzenie katechumenatu rodzinnego, to jednak w sferze praktyki uważa się, że jeśli rezultaty duszpasterskiego oddziaływania są słabe, to znaczy, że „za mało uczymy”. Dla wielu receptą

na wszystko jest „uczyć, uczyć i jeszcze raz uczyć”. Tymczasem jawi się konieczna potrzeba powrotu do czasów i wzorów starochrześcijańskich, do wzoru kościoła domowego. Wymaga to także od duszpasterzy wyraźnej zmiany modelu dotychczasowego stylu pracy duszpasterskiej.

2. Parafia miejscem głoszenia słowa Bożego

Parafia jest podstawowym miejscem życia chrześcijańskiego, ponieważ w niej, jako lokalnej wspólnocie ludu Bożego, urzeczywistniają się trzy podstawowe funkcje Kościoła: nauczycielska, uświęcająca i królewska. Poprzez te funkcje parafia będąca integralną cząstką diecezji staje się rzeczywistą wspólnotą wiary, kultu i miłości.

Parafia to przede wszystkim wspólnota wierzących w Jezusa Chrystusa, która realizuje się przez przepowiadanie Słowa i życie wiarą w miłości braterskiej. Ośrodkiem życia religijnego tej wspólnoty jest Kościół parafialny, w którym eucharystycznie przebywa Chrystus. Celem zaś wierzących jest udoskonalenie duchowe i zbawienie, które dokonuje się pod przewodnictwem własnego duszpasterza, wysłanego przez biskupa i wyposażonego w odpowiednią władzę religijną.

a) Duszpasterze nauczycielami wiary

Zadanie nauczania kościelnego w parafii spoczywa na proboszczu i jego współpracownikach. Głoszenie słowa Bożego należy do najważniejszych zadań duszpasterzy, ponieważ oni są pierwszymi sługami tego słowa. Realizując to zadanie, otwierają ludzkie serca na przyjęcie wiary i pogłębiają ją, jak również wychowują do wspólnoty wiary i życia przez świadectwo wzajemnej miłości.

Pierwszym miejscem głoszenia Ewangelii jest kościelna ambona. W homilii, zwłaszcza niedzielnej, duszpasterze wyjaśniają wiernym liturgiczne teksty z Pisma Świętego i ukazują moc Bożych słów, które są władne odmienić życie chrześcijan. Głoszący słowo Boże duszpasterze powinni mieć świadomość, że moc słów wypowiadanych podczas celebracji liturgicznej w dużej mierze zależy od ich osobistej duchowej świętości. Codziennie sprawowana Msza św. z wiernymi i dla wiernych winna być opatrzona przynajmniej krótką homilią, która w

zasadniczym stopniu wypływa z odczytanego tekstu biblijnego oraz indywidualnej medytacji duszpasterza.

Poza Mszą św. duszpasterze nie powinni zwalniać się z zadania wyjaśniania słowa Bożego także podczas sprawowania innych czynności liturgicznych. W świadomości proboszcza i jego współpracowników stale obecna winna być troska o kształt życia duchowego powierzonych im przez biskupa wiernych, której nie sposób w pełni wypełnić bez systematycznie podejmowanej posługi słowa Bożego. Dotyczy to zwłaszcza sprawowania liturgii sakramentów świętych, w tym sakramentu chrztu i małżeństwa. Szczególną okazją głoszenia Ewangelii jest także obrzęd chrześcijańskiego pogrzebu.

Zaleca się, aby we wszystkich spotkaniach wiernych organizowanych pod przewodnictwem duszpasterzy wyznaczony był czas, podczas którego czytane jest i rozważane Pismo Święte. Nawet jeśli spotkania te nie mają charakteru ściśle biblijnego, to jednak prezentowanie tekstów Biblii, wraz ze stosownym ich wyjaśnieniem nie powinno być pomijane. Ponieważ wiara wypływa ze słuchania słowa Bożego, nie można posługi głoszenia Dobrej Nowiny niczym zastępować ani przesłaniać innymi akcjami organizowanymi w parafii, chyba że w sposób naturalny wiążą one ludzi z koniecznością poszukiwania indywidualnie czy wspólnotowo pozytywnej odpowiedzi na pytanie Chrystusa: „A wy za kogo Mnie uważacie?" (Mt 16,15).

Księża spełniający w swoich parafiach misję Kościoła winni ze szczególną uwagą traktować wizytę duszpasterską w domach parafian. Jest ona jedną z najbardziej skutecznych form duszpasterstwa indywidualnego. Buduje więź wspólnotową na płaszczyźnie wiary, kultu i wzajemnej miłości między odwiedzanym przez duszpasterza człowiekiem a Bogiem, między samym duszpasterzem a parafianami oraz między parafianami. Z eklezjalnego punktu widzenia, poprzez umacnianie chrześcijańskiej miłości między duszpasterzem i wiernymi parafii wizyta duszpasterska uczestniczy w kształtowaniu tożsamości jednego, świętego, powszechnego i katolickiego Kościoła, urzeczywistniającego się w konkretnej wspólnocie parafialnej. Duszpasterz składający wizytę duszpasterską reprezentuje Jezusa Chrystusa Dobrego Pasterza oraz Jego Kościół i dlatego, kierując się pasterską miłością, winien czynić wszystko, aby dobre relacje religijno-osobowe pogłębiać, naderwane odbudowywać, a już zerwane zawiązywać. Winien również z przekonaniem głosić, że siła trwałości tych relacji znajduje się w centrum życia wspólnotowego, którym jest Chrystus eucharystycznie obecny w kościele parafialnym. Duszpasterz parafii powinien przynajmniej raz w roku złożyć wizytę duszpasterską każdej osobie zamieszkującej parafię. Wizyta ta może być połączona z tzw. kolędą, odwie-

dzinami chorych, odwiedzinami z racji przygotowania do sakramentów bądź też może stać się sposobnością udzielenia pomocy charytatywnej. Celem wizyty duszpasterskiej jest bezpośrednie poznanie przez duszpasterza parafian, jak również rozpoznanie ich religijno-moralnych potrzeb. Odczytanie tych potrzeb winno być dla duszpasterza źródłem dodatkowej motywacji, skłaniającej go do gorliwego i pobożnego przeprowadzenia wizyty duszpasterskiej. Oznacza to, że duszpasterz nie może redukować wizyty duszpasterskiej do poziomu interesowności (coś trzeba załatwić) ani do rangi towarzyskiej (miłego spędzenia czasu). Przedmiotem wizyty duszpasterskiej jest dialog zbawienia, który należy rozumieć jako rozmowę na tematy religijno-moralne w środowisku domowym parafian. Zasadniczą treścią tej rozmowy jest Osoba Chrystusa, który oferuje każdemu człowiekowi zbawienie. To właśnie w Nim parafianin winien rozpoznać osobistą drogę świętości, niezbywalną godność swojej osoby jako dziecka Bożego oraz jedyną szansę odnowienia porządku doczesnego w duchu Ewangelii. Rozmowę o zbawieniu, jeśli tylko jest to możliwe, należy prowadzić z każdym mieszkańcem wspólnoty parafialnej. Wystarczającym warunkiem do zainicjowania i przeprowadzenia takiego dialogu jest dobra wola zarówno duszpasterza, jak i samego parafianina. Dialog zbawienia winien obejmować następujące kwestie: pogłębienie wiary, zwłaszcza poprzez modlitwę i rozważanie Pisma Świętego; angażowanie się osób odwiedzanych w sakramentalne życie parafii; dawanie chrześcijańskiego świadectwa w różnych miejscach przebywania: w pracy, w szkole, podczas wypoczynku itd. Szczególnie istotnym tematem rozmowy religijno-moralnej winna być sprawa świętowania Dnia Pańskiego z czynnym udziałem domowników we Mszy św. niedzielnej, jak również kwestia częstego korzystania z sakramentu pokuty i pojednania oraz krzyż choroby, cierpienia i osamotnienia doświadczany przez odwiedzanych. Swoją wagę w dialogu zbawienia posiada również temat dotyczący pomocy po stracie osób bliskich i towarzyszenie w żałobie. Wizyta duszpasterska tworzy wyjątkową okazję, aby rozmówcy mogli na nowo uświadomić sobie moc słowa Bożego oraz świętych sakramentów. Chodzi nie tylko o obchodzenie rocznic i jubileuszów, skądinąd bardzo ważnych i często przeżywanych we wspólnotach rodzinnych, ale również o proces głębszego zakorzenienia codziennej egzystencji w sakramentalnym darze wszystko odnawiającego i zbawiającego Ducha Chrystusowego. Z tego względu, że wizyta duszpasterska dokonuje się w przestrzeni życia religijno-moralnego rodzin, ich sąsiedztwa oraz parafii, nie należy jej ani umniejszać, ani zastępować innymi nowatorskimi sposobami. Co więcej, winno się tę formę indywidualnego kontaktu promować i nieustannie wspierać, a przede wszystkim rozumieć jako prawdziwą szkołę wiary i moralności.

b) Świeccy katolicy świadkami Zbawiciela

Niezastąpioną rolę na polu ewangelizacyjnym wspólnoty parafialnej spełniają katolicy świeccy. Ich dojrzałość, stale pogłębiana przez codzienną modlitwę, częste uczestnictwo we Mszy św., rozważanie Pisma Świętego, indywidualną adorację Najświętszego Sakramentu oraz przykład solidnego wypełniania obowiązków rodzinnych i zawodowych czyni z nich autentycznych apostołów dzisiejszego świata, którzy odznaczają się głębokim zmysłem wiary.

Szczególnie ważne jest uczestnictwo świeckich katolików w grupach, ruchach i stowarzyszeniach katolickich działających w parafii, jak i postawa otwartości oraz zaangażowania w inicjatywach duszpastersko-apostolskich pomnażających dobro wspólne parafii. Świeccy katolicy będą dobrymi apostołami swoich środowisk, jeśli dzięki formacji duchowej i intelektualnej będą umieli w obliczu zlaicyzowanego świata uzasadnić nadzieję płynącą z wiary, która w nich jest (zob. 1P 3,15).

Wynika z tego konieczność organizowania w parafii przez duszpasterzy systematycznej katechezy, która musi być dostosowana do wieku parafian oraz różnych sytuacji życiowych. Owa katechetyczna formacja świeckich powinna uwzględnić świecki sposób urzeczywistniania ich posłannictwa. Oznacza to, że należy dać im możliwość kształcenia teologicznego i wyposażyć ich w odpowiednią wiedzę na temat przeżywanego przez nich doświadczenia religijnego. Jednocześnie, poprzez głęboką formację sumień trzeba pomóc im wypracować takie osobiste postawy moralne, które pozwolą na chrześcijańską obecność w obszarze ich rodzinnego, sąsiedzkiego, zawodowego i lokalnego bytowania.

Parafialna katecheza dorosłych winna opierać się na przykazaniu miłości Boga, realizującej się przede wszystkim w głębokim życiu sakramentalnym, oraz miłości bliźniego budowanej na ewangelii społecznej Chrystusa.

Spośród wielu zagadnień formułujących tzw. ewangelię społeczną należy wskazać te szczególnie ważne, które w oparciu o stale aktualizowane nauczanie społeczne Kościoła winny stawać się przedmiotem niezbędnej dzisiaj parafialnej katechezy dorosłych. Należy w niej uwzględnić całokształt ludzkiej aktywności, realizujący się w problematyce społecznej: kulturalnej, politycznej i gospodarczej. Za priorytetowe należy uznać zagadnienia dotyczące godności ludzkiej, prawa naturalnego, społecznej natury człowieka oraz praw ludzkich. W parafialnej katechezie dorosłych nie może również zabraknąć kwestii dotyczących sprawiedliwości społecznej czy społecznych funkcji rodziny. Wiele miejsca w nauczaniu Kościoła zajmuje problematyka państwowa, a w niej relacje Kościół – państwo, prawo do wolności sumienia

i wyznania oraz dobro wspólne państwa. Życie gospodarcze również niesie ze sobą szeroką gamę społecznych zagadnień dotyczących m.in. pracy ludzkiej, kapitału i podziału dóbr oraz integralnego rozwoju.

Chrześcijanie powinni wiązać swoje życie religijne ze społecznym doświadczeniem wiary urzeczywistnianym najpełniej w parafii. Związek gorliwych chrześcijan z parafią można określić mianem cnoty parafialności, u źródeł której dostrzegamy dobro wspólne parafii oraz społeczną naturę człowieka.

Duszpasterze i katolicy świeccy stają się rzeczywiście aktywnymi chrześcijanami budującymi Kościół parafialny wówczas, gdy w swoim życiu rozwijają i poświadczają osobistą więź ze wspólnotą parafialną. Dzięki niej mogą lepiej rozpoznać, pokochać i naśladować samego Chrystusa, który utożsamia się ze swoim Kościołem, a więc także z każdą konkretną wspólnotą parafialną, zmierzającą pod przewodnictwem proboszcza do zbawienia.

Postawy członków wspólnoty parafialnej powinny mieć charakter religijno-moralny oraz parafialno-społeczny. Niezbędna jest do tego chrześcijańska formacja katolików świeckich: ludzka, duchowo-modlitewna, intelektualna oraz moralna, a także odpowiedzialne zaangażowanie w życie parafialne, rozumiane jako otwarcie się na troskę o zbawienie wszystkich parafian jako bliźnich. Mówimy zatem o odpowiedzialnym uczestnictwie w apostolacie świeckich.

Nierzadko, gdy mowa o katechezie dorosłych, mylimy ją z dokształcaniem religijnym. Z pewnością wszelkiego rodzaju prelekcje, studia teologiczne, dyskusje, pogłębianie wiedzy religijnej są jakąś formą katechezy. Jest to słuszne o tyle, o ile stanowią one integralny element całej formacji chrześcijańskiej. Należy jednak pamiętać, że sama tylko wiedza nie jest zdolna ukształtować wiary człowieka. Tu chodzi jednak o coś więcej: chodzi o pogłębienie wiary. Jest ono zasadniczym zadaniem katechezy realizowanej w Kościele i przez Kościół. W praktyce duszpasterskiej często bywa tak, że istnieją grupy kościelne dorosłych, które zajmują się działalnością charytatywną, liturgiczną bądź kulturalną, ale nie zawsze otrzymują formację katechetyczną o charakterze integralnym. Pozbawione tej formacji niekiedy nie potrafią uzasadnić swojego zaangażowania w parafii i narażone są na różnego rodzaju deformacje. Brak poczucia przynależności do wspólnoty eklezjalnej, a także konsekwencji wynikających z chrztu, czyni z nich grupy w znaczeniu socjologicznym, niemające wiele wspólnego z misją i powołaniem Kościoła.

c) Młodzi na ścieżkach wiary

Cała wspólnota parafialna odpowiedzialna jest za pokolenie najmłodszych. Nikt nie może być zwolniony z obowiązku wychowywania dzieci i młodzieży. Prowadzenie młodego pokolenia do Jezusa jest zadaniem i przywilejem dorosłych. Wychowywanie młodych do wiary nie może być częściowe co do przekazu treści wiary ani pozbawione ciągłości. Dorośli chrześcijanie są zachęcani przez Kościół do ciągłego podejmowania wychowawczego trudu. Nie można tego obowiązku przerzucać na inne podmioty życia społeczno-kulturowego, czyli różnego rodzaju instytucje czy organizacje życia publicznego, jak również media. Fundamentem wychowania do wiary są przede wszystkim relacje międzyosobowe, a nie publiczno-prawne.

Duże znaczenie w wychowaniu religijnym dzieci odgrywa również środowisko szkolne i lekcja religii. Obowiązkiem dorosłych chrześcijan jest troska, aby dzieci i młodzież brały w niej systematyczny udział. Duszpasterze parafii powinni dołożyć wszelkich starań, by ich relacje z gronem pedagogicznym szkoły oparte były na twórczej współpracy w duchu dialogu i miłości z poszanowaniem prawa kościelnego oraz administracyjno-szkolnego.

Dzieci i młodzież współtworzą wspólnotę parafialną, która pod przewodnictwem proboszcza zawiązuje i rozwija więź z Chrystusem. Z tego względu poza lekcją religii młodzi parafianie muszą mieć stworzone warunki, aby na terenie parafii doświadczać wzrostu wiary. Spotkanie z Chrystusem na Mszy św. niedzielnej należy do najważniejszych, niemniej nie jedynych. Konieczna jest również organizacja przy każdym kościele parafialnym katechezy sakramentalnej. Duszpasterz nie może tego pasterskiego i nauczycielskiego obowiązku zaniedbywać, uznając, że lekcja religii w szkole jest w stanie w pełni sprostać temu zadaniu. Młodzi chrześcijanie mają doświadczyć Chrystusa żyjącego w parafii, której centrum stanowi Jego eucharystyczna obecność w tabernakulum. Dzieci i młodzież uczestnicząc w życiu parafialnym, będą uczyć się Chrystusa, którego Mistycznym Ciałem jest wspólnota ludu Bożego, czyli żywy Kościół wierzących.

3. EWANGELIZACYJNE ZADANIA DIECEZJI

Funkcja nauczycielska Kościoła, zwana prorocką, wraz z uświęcającą i królewską stanowi istotę Chrystusowego kapłaństwa. Jej podmiotem jest cały lud Boży, a szczególnie uczestnicy

kapłaństwa hierarchicznego. Kościół nauczając, naucza siebie samego oraz kieruje swoje nauczanie w stronę tych, którzy jeszcze do Kościoła w pełni nie należą.

a) Nauczanie w diecezji jako kościelne samonauczanie

Kościół coraz dogłębniej poznaje siebie i rozpoznaje to, czym być powinien. To poznawanie można nazwać samonauczaniem. Uwidacznia się tutaj wewnętrzny charakter nauczającego Kościoła. Treścią samonauczania jest Osoba Założyciela Kościoła – Jezusa Chrystusa, Jego Ewangelia i wszystkie dzieła, które dla Kościoła i w Kościele zostawił. Samonauczanie obejmuje całe dobro wspólne Kościoła oraz je pomnaża. Ten wewnętrzny charakter samonauczającego się Kościoła zabezpiecza jego duchowy rozwój, co oznacza, że Kościół jako Mistyczne Ciało Chrystusa, w mocy Ducha Świętego nieustannie wzrasta w swej tożsamości.

b) Nauczanie w diecezji jako kościelna misja i nowa ewangelizacja

Kościół, pogłębiający swą tożsamość przez samonauczanie, dostrzega w sobie przede wszystkim szereg zadań, jakie ma spełniać wobec każdego człowieka. Przez duszpasterstwo oraz apostolstwo osób świeckich zgłębia wiarę chrześcijan, którzy już należą do wspólnoty kościelnej, a przez działalność misyjną zaprasza do Kościoła wszystkich, którzy jeszcze nie wybrali Chrystusa na swego Pana i Mistrza. Szczególną grupę osób stanowią ci, którzy są ochrzczeni, może nawet przyjęli inne sakramenty święte, jednak zrezygnowali z nauki Chrystusa, opuścili wspólnotę kościelną i obecnie nie chcą albo też nie mają odwagi do niej wrócić. Do nich Kościół kieruje bogactwo nowej ewangelizacji.

c) Sposoby realizowania funkcji nauczycielskiej w kościele diecezjalnym

Nauczanie Kościoła, realizuje funkcję prorocką poprzez głoszenie Ewangelii, świadectwo życia oraz aktualizację charyzmatów, które są dane dla budowania Kościoła.

(1) Głoszenie Ewangelii, jakie dokonuje się w Kościele, istotnie komponuje konkretną treść i formę funkcji nauczycielskiej. Lud Boży stale musi się wsłuchiwać w święte przesłanie Chrystusowe. Innych sposobów głoszenia Ewangelii wymagają osoby tworzące hierarchiczną strukturę Kościoła czy znajdujące się w zakonach, zgromadzeniach żeńskich lub męskich. Osoby świeckie na pewno potrzebują większego powiązania Ewangelii z życiem doczesnym.

Głoszenie Ewangelii w czasach współczesnych musi dokonywać się w kontekście wymogów nowej ewangelizacji, która nie oznacza bynajmniej głoszenia nowych prawd dotyczących wiary i moralności, ale gwarantuje, że przepowiadanie będzie odznaczało się nowością metod oraz środków, przy jednoczesnym zachowaniu stałej treści Objawienia. Chodzi o to, by ludzie Kościoła jeszcze raz usłyszeli tę samą Ewangelię, ale w nowy sposób, dostosowany do nowej kultury i mentalności współczesnego społeczeństwa. Dlatego w jej głoszeniu należy wykorzystywać również możliwości, jakie stwarzają współczesne media. To właśnie nowa ewangelizacja pozwala na nowo spojrzeć na nauczycielską posługę Kościoła. Sposoby przepowiadania muszą się zmieniać, gdyż w każdej epoce uwarunkowanej historyczno-społecznymi i kulturowymi czynnikami zmienia się również człowiek. Jednak sama Ewangelia nie ulega zmianie, bo jej fundamentem jest „Jezus Chrystus wczoraj i dziś, ten sam także na wieki" (Hbr 13,8). Co więcej, to właśnie Chrystus – fundament Ewangelii, nadaje jej niezbywalną tożsamość, która zawsze odznacza się nowością. Tam gdzie głosi się Ewangelię Chrystusową, tam gdzie człowiek przez zetknięcie się z ewangelizacją Kościoła nawiązuje dialog z Bogiem przez Chrystusa i w Chrystusie, tam również dzieją się rzeczy całkowicie nowe, ponieważ sam Bóg jest nieskończoną nowością dla człowieka i całego stworzenia.

(2) Świadectwo życia członków ludu Bożego wobec swoich braci i sióstr współtworzących jedną rodzinę kościelną posiada fundamentalne znaczenie. Doświadczenie chrześcijaństwa, zgodzenie się na nie i odkrycie w nim wartości porządkujących całe życie, staje się skuteczną formą nauczania. Wymowa prawdziwego świadectwa chrześcijańskiego jest społecznie czytelna, jednoznaczna w przekazie i silnie mobilizuje do większego wysiłku tych, którzy z różnych względów zagubili się w chrześcijaństwie.

(3) Z głoszeniem Ewangelii Jezusa Chrystusa oraz ze świadectwem chrześcijan łączy się odpowiedzialność za powierzone charyzmaty, będące darem nadprzyrodzonym, którego Chrystus udziela przez Ducha Świętego poszczególnym członkom Kościoła w celu wypełniania określonej misji we wspólnocie ludu Bożego. Każdy z charyzmatów jest w sposób szczególny ukierunkowany na pomnażanie dobra wspólnego Kościoła. Dzięki nim Kościół rzeczywiście wzrasta, sam siebie buduje. Charyzmaty specjalne, czyli związane z władzą święceń, jak i zwyczajne oraz nadzwyczajne, przyjęte i rozwijane przez ludzi wierzących stają się skuteczną mową Boga do świata, który przez Chrystusa obecnego w Kościele wzywa go do nawrócenia i uświęcenia.

d) Warunki skutecznej odnowy nauczania kościelnego w diecezji

Funkcja nauczycielska Kościoła, dynamicznie tkwiąca w niestrudzonym głoszeniu Ewangelii, dawaniu świadectwa chrześcijańskiego życia i obecna w postawie wdzięczności za otrzymane charyzmaty, jest niezbędnym warunkiem działalności duszpasterskiej i apostolskiej dokonującej się w ramach ugruntowanych już struktur kościelnych. Tylko uczestnictwo w tej proroczej misji Kościoła, odnawiane łaską Bożą i wysiłkiem osób odpowiedzialnych, jest władne ciągle na nowo gotować ewangeliczny zaczyn dla stale uświęcającej się, a tym samym nieustannie odmładzającej się wspólnoty ludu Bożego. Dzięki temu zaczynowi Kościół, wzrastając w swej tożsamości, staje się tym samym wyraźniejszym znakiem zbawienia dla współczesnego człowieka.

Funkcja nauczycielska Kościoła stanie się rzeczywiście skutecznym i ewangelizacyjnym narzędziem ludu diecezjalnego, jeżeli przestrzegane będą następujące zasady.

(1) Zasada tożsamości nauczyciela wiary ze świadectwem osobistego życia. Według tej zasady nauczyciel wiary musi być jednocześnie świadkiem wiary, jakiej naucza. Dotyczy to zarówno osób duchownych, zakonnych, jak i świeckich nauczycieli religii. Mądrość tej zasady tkwi w tym, że daje się świadectwo wiary w to, w co rzeczywiście się wierzy. Ewangeliczna przypowieść o drzewie wydającym owoce każe przyjąć za prawdę, a nie tylko domniemywać, że ewangelizator głosi taką wiarę, jaką po prostu żyje. Stąd konieczność stałej formacji duchowej, intelektualnej i pastoralnej świadków wiary, aby ewangelizowani usłyszeli i zobaczyli, poznali i przyjęli prawdziwego Boga objawiającego się w Chrystusie, w mocy Ducha Świętego.

(2) Zasada głębokiej współzależności formacji duchowej z intelektualną. W wielu miejscach praktyki kościelnej można dostrzec owoce mniej lub bardziej uświadomionego rozdźwięku zachodzącego między wiarą a rozumem. Nie wolno zapominać, że wiara bez przesłanek rozumowych zamyka się w niebezpiecznym fideizmie lub fanatyzmie. Natomiast wyłączna koncentracja umysłu i ducha ludzkiego na rozumie skutkuje równie niebezpiecznym racjonalizmem, którego efektem jest ateizm, przeżywany w postawie nihilizmu, fatalizmu, hedonizmu czy konsumizmu. Zasada głębokiej współzależności formacji duchowej z intelektualną wyznacza charakter samemu wychowaniu: tylko wychowanie do prawdy staje się integralną formacją. Oderwanie formacji duchowej od intelektualnej skutkuje w praktyce ostrym przeciwstawieniem życia aktywnego życiu duchowemu.

(3) Zasada wyższości środków nadprzyrodzonych nad środkami czysto ludzkimi. Diecezjalne i parafialne potrzeby ewangelizacyjne należy głęboko wiązać z życiem modlitewno-kontemplacyjnym, obecnym w żeńskich i męskich zgromadzeniach zakonnych oraz instytutach życia apostolskiego. Zasada ta chroni działalność ewangelizacyjną przed aktywizmem mierzonym coraz większą wydajnością, zwłaszcza statystyczną. Poza niezmiernie ważną współpracą duchowieństwa diecezjalnego z osobami życia konsekrowanego, zasada ta podpowiada, że należy również zabiegać o duchowe wsparcie osób świeckich i powierzać sprawy dotyczące ewangelizacji ich modlitwom, cierpieniom i cierpliwemu znoszeniu trudów dnia codziennego.

(4) Zasada ewangelicznego wzrostu. Dotyczy wprowadzania w życie Kościoła diecezjalnego, zwłaszcza na poziomie jego nauczycielsko-ewangelizacyjnej funkcji, zasady sformułowanej w Jezusowych przypowieściach o ziarnku gorczycy i zaczynie włożonym w mąkę (zob. Mt 13,31-35). Jeśli w działaniach ewangelizacyjnych osób odpowiedzialnych widoczne są postępy i osiągnięcia na polu duszpastersko-apostolskim, to należy te osoby otoczyć szczególnym wsparciem, równocześnie roztropnie poszerzając pole ich ewangelizacyjnej odpowiedzialności. Jeśli natomiast takich osiągnięć nie ma albo widoczny jest ich spadek, to należy z poszanowaniem prawa kościelnego takim osobom powierzyć inne zadania we wspólnocie kościelnej. Zasada ewangelicznego wzrostu podpowiada, że dobro wspólne Kościoła, urzeczywistniające się na różnych odcinkach praktyki eklezjalnej, nie może być podyktowane względami wynikającymi z indywidualnego dobra osoby z jakichś względów uprzywilejowanej. Zasada ewangelicznego wzrostu pokazuje, że wcześniej dostrzeżony charyzmat służący dobru wspólnemu Kościoła może z czasem wygasnąć.

(5) Zasada traktowania środków społecznego przekazu jako integralnego elementu kwestii antropologicznej. Nowoczesne środki przekazu tworzą nową kulturę, która w sposób istotny kształtuje nową wizję człowieka, co konsekwentnie przekłada się na wychowanie, z edukacją i formacją włącznie. Udział środków społecznego przekazu w działalności ewangelizacyjnej nie może być zatem śladowy, lecz pierwszorzędny. Dlatego należy powoływać do istnienia kościelne instytucje medialne, a istniejące wspierać i nieustannie odnawiać, ponieważ to właśnie one coraz częściej stają się pierwszymi nośnikami Dobrej Nowiny o zbawieniu. Wykorzystywane współcześnie środki społecznego przekazu oraz te, które pojawią się w przyszłości powinny być zawsze traktowane jako narzędzia wspomagające działalność duszpastersko-apostolską Kościoła. Oznacza to, że posługiwanie się różnymi mediami winno ostatecznie prowadzić do osobistego kontaktu z Bogiem i ludźmi we wspólnocie kościelnej.

(6) Zasada wzmożonego dialogu z „nieznającymi Boga". Szczególną formą oddziaływania Kościoła dzisiaj jest poszerzająca się przestrzeń dialogu i spotkania z niewierzącymi („dziedziniec pogan" – tak jak miejsce w świątyni jerozolimskiej, gdzie gromadzić się mogli ci, którzy Boga jeszcze nie poznali). Zwłaszcza dotyczy to tych, którzy z różnych powodów nie chcą być przedmiotem ewangelizacji. Dialog podejmowany jednak przez Kościół ma budzić ducha i otwierać na kulturowe dziedzictwo i szereg pojawiających się egzystencjalnych pytań: jak razem żyć i budować społeczność w sprawiedliwości i wolności? Co możemy wspólnie uczynić dla budowania pokoju? Dotyczy to również kwestii antropologicznych: dobro i zło, życie po śmierci, miłość, cierpienie, sens zła. Jest to również okazja, by na bazie racjonalnych przesłanek pokazać, że teologia nie jest reliktem odległej przeszłości, ale wciąż żywą dyscypliną pozwalającą w innym świetle spojrzeć na rzeczywistość.

Rozdział drugi

CHRYSTUSA KOCHAĆ: ODNOWA FUNKCJI UŚWIĘCAJĄCEJ

Wskazanie nauczającego Kościoła, że Chrystusa należy kochać, przede wszystkim zobowiązuje do troski o własne uświęcenie oraz do rzeczywistej manifestacji miłości do swego Pana. Odnowa uświęcającej funkcji Kościoła dokonuje się na różnych jego poziomach. Przyjęty w dokumentach synodalnych podział akcentujący rodzinę, parafię i diecezję, pomoże nam wskazać na różne czynniki służące uświęceniu osób tworzących każde z wyliczonych środowisk. Rozwój wiary dokonujący się w podstawowym podmiocie społecznym, jakim jest rodzina, wzmacniany jest przez wspólnotę życia parafialnego, a także dodatkowo rozwijany i wspomagany przez wypełnianie uświęcającej misji Kościoła partykularnego. Wszystkie zatem wysiłki, podejmowane w celu zdobywania świętości przez każdego z wyznawców Chrystusa, mogą zaowocować jego osobistym wzrostem w świętości, ale także mogą przyczynić się do świętości całego Kościoła.

1. MODLITWA W RODZINIE

Dla człowieka pierwotnym i zasadniczym środowiskiem, w którym rozpoczyna się jego wejście w doświadczenie wiary jest rodzina. Ta najmniejsza cząstka Kościoła, często określana mianem kościoła domowego, jest miejscem, w którym człowiek od samego początku swego życia poprzez wiarę swoich bliskich sam uczy się być człowiekiem wiary – staje się człowiekiem wiary. Jej rozwój u dziecka, a następnie u człowieka młodego, jak i człowieka dorosłego możliwy jest dzięki filarom wiary, którymi winni być rodzice oraz starsze pokolenie. Często nauczycielami wiary obok rodziców są babcie i dziadkowie, a bywa, że niekiedy tylko oni stają się przewodnikami w wierze dla dzieci, których rodzice nie mają wystarczająco dużo tego czasu, jaki winni poświęcić swoim dzieciom.

Doświadczenie przez człowieka wiary w jego środowisku rodzinnym stwarza mu warunki, w których może on „oddychać" Bożą łaską w trakcie realizowania swoich codziennych, różnorakich zadań. Obecność modlitwy, która dla rodziny jest okazją do wspólnego zawierzania swojego życia Bogu, wyrabia, zwłaszcza u dziecka, dobre przyzwyczajenie trwania na modlitwie. Wspólna modlitwa całej rodziny o określonej porze dnia w wyznaczonym do tego celu miejscu w domu jest okazją, aby uczyć się od siebie nawzajem, jak winna wyglądać modli-

twa, jakie są jej formy, ale także kiedy należy się modlić. Tak prowadzona modlitwa będzie dla wszystkich członków rodziny sposobnością do jej animacji w różnych okolicznościach. Ponadto doświadczenie wspólnej modlitwy zawsze będzie służyło wzmacnianiu więzi rodzinnej wszystkich jej członków. Pamiętając o dostosowaniu modlitwy wspólnotowej do wieku jej uczestników, zachęca się, aby każdy miał swój czynny w niej udział, np. poprzez wypowiadanie intencji do modlitwy. Zachęca się także, aby rodzice już od samego początku przez intencje codziennej modlitwy uczyli swoje dzieci przeżywania i obmadlania bieżących spraw z życia rodziny, parafii, Kościoła powszechnego i ojczyzny.

Rok liturgiczny, którym żyje Kościół, stwarza okazję dla wspólnot rodzinnych, aby uświęcać ważne momenty życia rodzinnego i kościelnego. Można w takich przypadkach mówić nawet o liturgii życia rodzinnego. Doskonałym przykładem jest swoista celebracja wieczerzy wigilijnej spożywanej 24 grudnia, zwanej wieczerzą wigilijną, jak też śniadania wielkanocnego lub niedzielnego obiadu spożywanego wspólnie przez członków rodziny.

Stała pamięć o wspólnej modlitwie za żywych i zmarłych uczy wszystkich członków wspólnoty rodzinnej wrażliwości i obowiązkowości w codziennym funkcjonowaniu rodziny. We wspólnocie tej każdy z jej członków ma swoje własne zadanie, aczkolwiek liczące się z dobrem całej rodziny. Nie ulega wątpliwości, że animatorami, a zarazem nauczycielami wiary winni być rodzice. Ich zadanie może owocnie wspierać także starsze pokolenie. Regularność codziennej oraz świątecznej modlitwy rodzinnej daje gwarancję, że każdy z członków rodziny będzie mógł systematycznie wzrastać w wierze.

Modlitwa w rodzinie jest doskonałym przygotowaniem do modlitwy w większej wspólnocie, jaką jest parafia. Brak fundamentu rodzinnego w wychowaniu modlitewnym niewątpliwie zuboża tych, którzy będą chcieli wejść w struktury modlitewnego życia parafialnego. Regularna modlitwa w rodzinie katolickiej otwiera niejako i przygotowuje do zaangażowania się w grupy parafialne o charakterze modlitewnym i apostolskim. Ugruntowanie w modlitwie praktykowanej w codziennym życiu rodzinnym uzdolnia do ochotnego i ofiarnego tworzenia Kościoła – Wspólnoty wspólnot. Nie będzie zatem nadużyciem stwierdzenie, iż modlitwa rodzinna jest fundamentem procesu angażowania się człowieka w kolejnych etapach jego rozwoju w zrzeszenia eklezjalne. Człowiek mający doświadczenie modlitwy we własnej rodzinie może poprzez grupy, ruchy i stowarzyszenia kościelne sam jeszcze lepiej wzrastać w łasce wiary.

Dla człowieka regularnej modlitwy różne sytuacje życiowe przeżywane w rodzinie będą także naturalną okazją do wspólnotowej modlitwy. Co więcej, on sam będąc w innym środo-

wisku, może stać się animatorem modlitwy i w jakiś sposób jej nauczycielem dla innych. Wskazując na różnorakie sytuacje życia rodzinnego, człowiek modlący się podczas spotkania z osobą chorą będzie mógł poprowadzić lub włączyć się w modlitwę. Człowiek ukształtowany przez modlitwę może być także animatorem, jak też czynnym uczestnikiem modlitwy podczas czuwania przy zmarłym lub podczas samego już pogrzebu. Człowiek codziennej modlitwy nie zapomina o wspólnotowej modlitwie za zmarłych, uobecnianej w modlitwie wypominkowej.

Swoistą okazją do wspólnej modlitwy rodziny staje się każda wizyta duszpasterska. Do szczególnych okazji należy niewątpliwie tzw. kolęda. Wspólna modlitwa błagalna pod przewodnictwem kapłana jest okazją do wypraszania dla rodziny i całej parafii Bożego błogosławieństwa na nowy rok. Rozmowa na tematy życia wiary dla regularnie praktykujących staje się sposobnością do głębszego zainteresowania aktualnymi sprawami życia Kościoła, a dla ludzi słabiej związanych z życiem sakramentalnym do obudzenia w nich zainteresowania oraz pragnienia życia zgodnego z wolą Bożą. Odświętny charakter tego wydarzenia, zaznaczony choćby w ubiorze mieszkańców oraz przygotowaniu rodzinnego stołu z krucyfiksem i Pismem Świętym, winien być nieodłącznym elementem aktu wspólnej modlitwy rodziny ze swoim duszpasterzem.

Niezmiernie ważnym czynnikiem ukazującym wyjątkowość dni świątecznych, na czele ze Świętami Paschalnymi oraz każdą niedzielą, jest ich dobre przygotowanie. Rodzina katolicka, pamiętając, że najważniejszym momentem Dnia Pańskiego jest udział w pamiątce męki, śmierci i zmartwychwstania Chrystusa, winna podjąć odpowiednie przygotowania do dobrego przeżywania tego dnia.

W aspekcie przygotowania wewnętrznego wszyscy członkowie rodziny winni zatroszczyć się o stan łaski uświęcającej, tak aby móc w pełni uczestniczyć w uczcie eucharystycznej. Zachęca się także, aby przed pierwszym dniem tygodnia znaleźć czas na lekturę niedzielnych czytań. W samą już niedzielę, po Eucharystii warto wspólnie powrócić do słowa Bożego. Zachęca się także, aby w kolejne dni nawiązywać do niedzielnego słowa Bożego podczas modlitwy całej rodziny. W przygotowaniu zewnętrznym wyjątkowość niedzielnego dnia winna być podkreślona odświętnym ubiorem, w dobrze zaplanowanym dniem z rodzinnym obiadem, odwiedzinami u rodziny czy znajomych. Dzień świąteczny winien być poprzedzony zrobieniem wszystkich zakupów, tak aby nie stwarzać konieczności robienia ich w niedzielę. Warto zaznaczyć, iż rekreacyjne spędzanie niedzieli, będącej czasem wolnym od pracy zarobkowej, a także od prac niekoniecznych, nigdy nie powinno stać w sprzeczności z niedzielną Mszą św.

Kolejne okresy roku liturgicznego stwarzają rodzinie katolickiej okazję do pogłębiania swojej wiary. Czas Adwentu z przeżywanymi wówczas roratami jest sprzyjającą okolicznością do rodzinnego przygotowania świąt Narodzenia Pańskiego. Przygotowanie oraz stopniowe wzbogacanie w kolejne elementy wieńca adwentowego, a także rodzinne budowanie szopki bożonarodzeniowej dają możliwość spotkania na wspólnej, rodzinnej modlitwie, a przez to religijnego przeżywania czasu oczekiwania na Narodzenie Chrystusa. Okres Narodzenia Pańskiego, z uświęconą tradycją śpiewania kolęd, odwiedzinami kościołów i adoracją Dzieciątka Jezus, to czas rodzinnej modlitwy wraz ze Świętą Rodziną. Szczególną okazją do niej jest przede wszystkim święto Świętej Rodziny przeżywane zazwyczaj w niedzielę po Narodzeniu Pańskim. Dzień ten może być związany z odnowieniem przyrzeczeń sakramentu małżeństwa, jakie małżonkowie składali sobie w dniu ślubu. Dzień ten jest także doskonałą okazją do zauważenia tych, którzy przeżywają swoje jubileusze pożycia małżeńskiego.

Kolejnym szczególnym momentem rodzinnego życia religijnego jest okres przygotowania do świąt paschalnych. Już sam początek Wielkiego Postu stwarza sposobność do zaznaczenia jego religijnego charakteru. Środa Popielcowa, a także nabożeństwa pasyjne, drogi krzyżowej oraz gorzkich żali połączone z czytaniem Ewangelii o Męce Pańskiej stają się również okazją do pogłębienia wiary wszystkich członków rodziny. W tym czasie wiele rodzin podejmuje wspólne umartwienia, które mają służyć wzmacnianiu ducha życia rodzinnego oraz otwieraniu się na potrzeby ludzi ubogich. Pokutna specyfika Wielkiego Piątku skłania do podejmowania rodzinnych postanowień podczas corocznych rekolekcji, których owocem mogą być konkretne decyzje, służące rozwojowi wiary u wszystkich członków rodziny.

Sakramentalne życie rodzinne swoje źródło znajduje w przeżywaniu liturgii Wielkiego Tygodnia. Przygotowanie wewnętrzne i zewnętrzne do uczestnictwa zwłaszcza w liturgii Triduum Paschalnego daje możliwość odnowienia łaski wiary dla wszystkich członków rodziny, która uczyni wszystko, aby już w Wielki Czwartek od Mszy św. Wieczerzy Pańskiej móc spokojnie przeżywać zbawcze tajemnice wiary. Stąd apel Kościoła, by – na ile to możliwe – wszystkie prace związane z przygotowaniem do świąt (prace porządkowe w domu: mycie okien, trzepanie dywanów itp., a także przedświąteczne zakupy) zakończyć do liturgii Wielkiego Czwartku.

Okres wielkanocny przeżywany w duchu radości paschalnej jest okazją dla rodziny katolickiej, aby z jeszcze większą radością wyznawać prawdę o Zmartwychwstaniu Chrystusa. Wyznanie wiary w Zmartwychwstałego i przynależności do Niego wiąże się z odnowieniem przyrzeczeń chrzcielnych, co ma swoje wyjątkowe miejsce w sobotniej liturgii Wigilii Pas-

chalnej, ale także na zakończenie oktawy Zmartwychwstania Pańskiego oraz w każdą niedzielę tego okresu. Widocznym znakiem wiary w Zmartwychwstanie Chrystusa może być również częstsze nawiedzanie grobów zmarłych członków rodziny.

Sprzyjającą okolicznością do rodzinnej katechezy na temat przynależności do Chrystusa, wyrażonej w białej szacie chrzcielnej, może być tzw. biała niedziela – II niedziela wielkanocna, czyli Miłosierdzia Bożego. Zakończenie okresu wielkanocnego, związane z liturgią uroczystości Zesłania Ducha Świętego, jest z kolei okazją do zaakcentowania w rodzinie miejsca młodego pokolenia. Święto młodości Kościoła może być zatem wyśmienitą sposobnością do wskazania na potencjał charyzmatów, jakim każdy młody człowiek może wzbogacić swoją rodzinę i wspólnotę kościelną.

Tzw. okres zwykły stwarza dla modlitewnego życia rodzinnego wiele sposobności do trwania na nieustannej modlitwie. Z wielką pomocą w tym względzie przychodzi *Rytuał rodzinny*. Posługując się tą książką, można znaleźć wiele modlitw uświęcających codzienne życie rodzinne. Także tam rodzina katolicka znajdzie podpowiedź, jak dobrze przygotować i przeżyć nadzwyczajne momenty związane ze wzrastaniem w łasce Bożej poprzez życie sakramentalne.

Sakrament chrztu przeżywany w rodzinie katolickiej może mieć także swoistą „liturgię rodzinną". Pewnego rodzaju dopełnieniem obrzędów chrztu przeżytych podczas Eucharystii przy parafialnej chrzcielnicy, staje się czynne włączenie wszystkich członków rodziny, którzy uczestniczyli w liturgii w świątyni w osobisty akt uczynienia na czole dziecka znaku krzyża. Ten znak naznaczenia nowego członka rodziny znakiem Chrystusa staje się dla wszystkich publicznym wyznaniem wiary, jak i swoistym zobowiązaniem, że jak rodzice i chrzestni, tak i pozostali członkowie rodziny będą starali się być świadkami wiary dla nowo ochrzczonego.

Rola rodziców i chrzestnych w dawaniu świadectwa wiary jest niezastąpiona podczas przygotowania do kolejnych sakramentów wtajemniczenia chrześcijańskiego – Eucharystii i bierzmowania. Nieustanne odwoływanie się do fundamentalnego znaczenia sakramentu chrztu jest szansą do pobudzenia czujności u tych wszystkich, którzy wobec Kościoła zobowiązali się być świadkami wiary. Stąd też swoje wyjątkowe zadanie podczas przygotowania do bierzmowania ma świadek, którym winien być jeden z rodziców chrzestnych. Jego zadaniem jest bowiem nieustanne towarzyszenie kandydatowi do bierzmowania.

Swoje wyjątkowe znaczenie pedagogiczne, służące nieustannemu wzrostowi wiary, ma rodzinne przygotowanie do sakramentu pokuty i pojednania. Służy temu wspólny rachunek sumienia, wzajemne przeproszenie się oraz regularna spowiedź, zwłaszcza z okazji I piątku

miesiąca lub rekolekcji czy misji parafialnych. Przeżycie sakramentu pokuty i pojednania we wspólnocie kościelnej najlepiej przygotowuje do poważnego traktowania w przyszłości kierownictwa duchowego.

Drugim sakramentem niosącym człowiekowi łaskę uzdrowienia jest namaszczenie chorych. Niezmiernie ważna jest wrażliwość wszystkich członków rodziny na potrzebę modlitwy osoby chorej żyjącej w rodzinie. Regularna wspólna modlitwa przy łóżku chorego oraz uczestnictwo podczas odwiedzin duszpasterza z posługą sakramentalną, a także wspólna modlitwa podczas obrzędu udzielenia Komunii Świętej (przynoszonej co niedzielę przez akolitę czy nadzwyczajnego szafarza Komunii Świętej) skutecznie buduje postawy wzajemnego wzmacniania się w dźwiganiu krzyża choroby i cierpienia.

Patrząc na sakramenty służące rozwojowi komunii w życiu wiary, warto wskazać na swoistą obrzędowość, jaka winna towarzyszyć przeżywaniu okresu narzeczeństwa, bezpośredniego przygotowania do zaślubin małżeńskich czy także kolejnych jubileuszy pożycia małżeńskiego. Wskazać także należy na modlitwę rodziny w intencji osób powołanych do życia kapłańskiego czy też życia zakonnego.

Rodzina katolicka w swojej codziennej i odświętnej modlitwie winna posługiwać się słowem Bożym oraz podpowiedziami zamieszczonymi choćby w *Rytuale rodzinnym*. Powinna ona nieustannie trwać na modlitwie, uświęcając swoje życie i zarazem promieniując łaską modlitwy na inne rodziny żyjące obok. Tak zbudowany fundament życia modlitewnego rodziny będzie wzmocnieniem dla wszystkich jej członków, którzy dzięki temu doświadczeniu będą mogli stawać się świadkami wiary w świecie.

2. ŻYCIE LITURGICZNE I MODLITEWNE W PARAFII

Człowiek, w którym przez chrzest zaszczepione zostało życie wiary, potrzebuje przyjaznego środowiska, w którym otrzymany dar będzie mógł się rozwijać. Jest nim bez wątpienia rodzina, z podejmowaną w niej pracą indywidualną oraz wspólnotową, zmierzającą do ukształtowania postaw rozwijających ziarno wiary. Kolejnym środowiskiem, które wzmacnia rozwój wiary, jest wspólnota parafialna. Parafia będąc wspólnotą ludzi wierzących, jest zarazem miejscem, w którym człowiek uczy się wyznawać wiarę wobec świata, a przez urzeczywistniane w niej życie sakramentalne może wejść w osobistą relację z Chrystusem działającym w swoim Kościele.

Duszpasterstwo parafialne oferuje wierzącemu środki służące jego osobistemu uświęceniu. To osobiste spotkanie ze Zmartwychwstałym dokonuje się przez parafialne życie liturgiczne i modlitewne. Podział na życie liturgiczne i życie modlitewne parafii wskazuje od razu na rozróżnienie pomiędzy celebracjami liturgicznymi a innymi środkami pogłębiania wiary, praktykowanymi przez wiernych.

Celebrowanie świętej liturgii było, jest i zawsze będzie głównym zadaniem świętego zwołania, jakim jest Kościół. Liturgia, podczas której wspólnota wierzących uroczyście wychwala swego Stwórcę i dziękuje Mu za dzieło stworzenia oraz odkupienia, owocuje łaską służącą osobistemu uświęceniu każdego z uczestników celebracji. Inne natomiast formy modlitwy indywidualnej i wspólnotowej, pozaliturgiczne, a związane z pobożnością ludową, winny służyć przygotowaniu wiernych do pełnego, świadomego, czynnego i owocnego uczestnictwa w świętych misteriach wiary.

Dla właściwego rozwoju życia liturgicznego w duszpasterstwie parafialnym wymagana jest stałość miejsca i czasu sprawowania sakramentów, zwłaszcza Eucharystii i pokuty. Wierni mają bowiem prawo wiedzieć kiedy i o jakiej godzinie w parafii sprawowane są Msze św., a także kiedy istnieje możliwość skorzystania z sakramentu pokuty i pojednania oraz kiedy sprawowane są inne sakramenty i tzw. nabożeństwa okresowe. Zgodnie z uchwałami II Polskiego Synodu Plenarnego tablice informacyjne o czasie nabożeństw w diecezji winny być wykonane według jednego wzorca. Warto wskazać także, iż każda z parafii, a zwłaszcza w okolicach turystycznych diecezji, powinna posiadać własną stronę internetową, na której znajdowałyby się godziny Mszy św. w lokalnej parafii oraz w parafiach z terenu dekanatu.

Osobą odpowiedzialną za rozwój kultu Bożego w parafii jest jej proboszcz. W dziele kształtowania życia liturgicznego zgodnego z przepisami kościelnymi winien wspierać proboszcza istniejący w każdej parafii zespół liturgiczny. W jego skład, obok duchownych, mogą wchodzić także osoby dorosłe, młodzież i dzieci, zaangażowani w różne wspólnoty parafialne, zajmujące się przygotowaniem celebracji liturgicznych. Zgodnie z uchwałami II Polskiego Synodu Plenarnego, który stwierdza bezwzględność jego powołania i funkcjonowania, zaznacza się, iż jego przedstawiciel winien wchodzić z urzędu w skład rady parafialnej.

Realizując wskazania zawarte w różnych dokumentach mówiących o życiu liturgicznym w parafii, trzeba jednoznacznie zaznaczyć, iż określenie służba liturgiczna odnosi się nie tylko do tych, którzy bezpośrednio posługują przy ołtarzu, ale do wszystkich, którzy zaangażowani są w przygotowanie i przebieg celebracji. Do osób wypełniających funkcje należą: kandydaci, ministranci, ceremoniarze, lektorzy, nadzwyczajni szafarze Komunii Świętej, a także służba

ładu, zakrystianin, schola, zespół muzyczny i organista. Do osób pełniących posługi zaliczamy lektorów, akolitów i diakonów stałych. Wszystkie te osoby winny być objęte permanentną formacją liturgiczną.

W przygotowaniu liturgii trzeba zawsze zwracać uwagę na dbałość, a także na godne i zgodne z przepisami liturgicznymi celebrowanie misterium Chrystusa. Ilość świec podczas celebracji eucharystycznej może podkreślić liturgiczny charakter dnia powszedniego czy świątecznego oraz Eucharystii, której przewodniczy biskup diecezjalny, a także akt wystawienia Najświętszego Sakramentu przeprowadzany w puszce bądź w monstrancji. Wyraźnego zaakcentowania wymaga również kwestia odpowiedniego stroju kapłańskiego do sprawowania spowiedzi. Zaleca się, aby kapłan miał założoną komżę lub albę oraz stułę, a także korzystał z księgi liturgicznej zawierającej obrzędy pokuty.

Wielkim i nieustannym wyzwaniem skierowanym do duszpasterzy jest możliwość głoszenia katechezy mistagogicznej podczas przygotowania oraz po przyjęciu przez wiernych sakramentów świętych. Okazją do podobnej, stałej katechezy są także nabożeństwa z zastosowaniem sakramentaliów. Spotkania poprzedzające np. sakrament chrztu czy małżeństwa nigdy nie mogą ograniczać się do przekazania technicznych informacji o przebiegu akcji liturgicznej. Taki stan rzeczy staje się bowiem zaniedbaniem możliwości pobudzenia i pogłębienia wiary u tych, którzy przychodzą prosić o sakramenty. Obok katechezy sakramentalnej dla wiernych, swoje szczególne miejsce winna mieć również stała katecheza, poświęcona przedstawianiu zagadnień liturgicznych. W celu głębszego przeżywania swojej wiary warto nieustannie zachęcać, aby duszpasterze organizowali comiesięczne wspólnotowe celebracje sakramentu pokuty i pojednania z indywidualnym rozgrzeszeniem penitentów.

Pośród liturgicznych form modlitwy ludu Bożego swoje właściwe miejsce zajmuje liturgia godzin, rozumiana właśnie jako codzienna modlitwa Kościoła. Ta forma modlitwy liturgicznej, począwszy od kościoła katedralnego aż po każdy kościół parafialny, winna być regularnie celebrowana, ze szczególnym zaakcentowaniem nieszporów niedzielnych.

Życie sakramentalne parafii nigdy nie wyczerpywało bogactwa form modlitwy wiernych. Wewnętrzna potrzeba rozwijania życia wiary uwidaczniała się bowiem w poszukiwaniu różnych form oraz treści zawartych w modlitwach, jakimi wierni posługują się w praktykowaniu swojej wiary. Przed szafarzami zatem stoi nieustannie ważne zadanie właściwego kształtowania wszelkich form pobożności ludowej, tak aby zmierzały one ku parafialnemu życiu liturgicznemu. Do zadań duchownych należy także takie kształtowanie liturgii w parafii, aby właśnie ona stawała się źródłem dla wszelkich innych form modlitwy.

Wzrostowi wiary służą również różnorodne poświęcenia oraz błogosławieństwa osób i przedmiotów praktykowane w życiu parafii. Na swoją uwagę zasługuje zachęta do podtrzymywania zwyczaju śpiewu *Godzinek o Niepokalanym Poczęciu Najświętszej Maryi Panny*, a dotyczy to zwłaszcza kościołów parafialnych oraz sanktuariów maryjnych. Należy także zabiegać o podtrzymywanie zwyczaju odprawiania nabożeństw okresowych tj.: gorzkich żali, drogi krzyżowej, nabożeństw majowych, czerwcowych, październikowych i innych (nowenny itp.). Swoje szczególne znaczenie modlitewne ma dzień uroczystości tytułu kościoła parafialnego – odpustu parafialnego. Starając się pogłębić duchowe znaczenie tego dnia, należy wskazywać wiernym na możliwość zyskania odpustu zupełnego. Warto również zaznaczyć konieczność dobrego przygotowania duchowego i samego przeżycia tego dnia. Ponadto zachęca się, aby także w innych okolicznościach życia religijnego głosić wiernym naukę na temat możliwości zyskiwania odpustów.

Dla głębszego i pobożnego przeżycia uroczystości Narodzenia i Zmartwychwstania Pańskiego każdy proboszcz winien zorganizować rekolekcje na terenie swojej parafii, a co dziesięć lat misje święte. Czas świętych ćwiczeń rekolekcyjnych winien być poprzedzony odpowiednim przygotowaniem modlitewnym całej wspólnoty parafialnej.

Jedną ze szczególnych form modlitwy indywidualnej i wspólnotowej w parafii jest adoracja Najświętszego Sakramentu. Duszpasterze winni zatem stwarzać częstą możliwość adoracji, tak aby każdy wierny mógł włączyć się we wspólnotową modlitwę przed Najświętszym Sakramentem, jak i trwać na modlitwie indywidualnej. Godna popierania jest stała praktyka adoracji w I niedzielę miesiąca (pamiętając, że niezgodne z prawem jest wielokrotne wystawianie Najświętszego Sakramentu tego samego dnia w tym samym kościele).

W myśl dokumentów papieskich oraz uchwał II Polskiego Synodu Plenarnego zachęca się, aby w parafiach prowadzona była adoracja wieczysta Najświętszego Sakramentu, a także aby powstawały bractwa adoracyjne. Taka forma modlitwy skierowana jest zwłaszcza do członków parafialnych wspólnot modlitewnych i apostolskich. Tak przeżywanej adoracji winna towarzyszyć stała modlitwa w intencji rodzin, a także o uświęcenie duchowieństwa oraz o powołania kapłańskie, zakonne i misyjne.

Na szczególne zaakcentowanie zasługuje wyjątkowy moment w życiu liturgicznym wspólnoty parafialnej, jakim jest czas Triduum Paschalnego. Należy zatem wskazywać, iż w każdej parafii obrzędy tych dni winny być przygotowane w wyjątkowy sposób. Dlatego też w ich przygotowanie należy zaangażować jak największą grupę wiernych, powierzając też ważne zadanie każdej osobie tworzącej służbę liturgiczną. Dobre przygotowanie szczytu zbawczych

działań urzeczywistnianych w liturgii Triduum Paschalnego może przynieść pożądane skutki podczas całego roku liturgicznego. Doświadczenie to niejako promieniuje na każdą Paschę tygodniową, kiedy to wspólnota wierzących gromadzi się na niedzielnej Mszy św. Stąd też członkowie istniejącego w parafii zespołu liturgicznego winni dołożyć szczególnych starań, aby liturgia niedzielna była przygotowana w dniach poprzedzających rozpoczęcie nowego tygodnia.

Ważną wskazówką w przygotowaniach niedzielnej Eucharystii powinna być troska o piękno przeżywanej celebracji. W tworzeniu piękna swoje szczególne znaczenie ma starannie przygotowana asysta, jak i dobrze dobrane i wykonane śpiewy, a także gustownie i skromnie przygotowana dekoracja kwiatowa. Podobne zaproszenie do przygotowania celebracji niedzielnej skierowane jest do wszystkich uczestników życia parafialnego. Dlatego też zaleca się, aby podczas spotkań w tygodniu przeznaczyć odpowiednią ilość czasu na rozważenie słowa Bożego na najbliższą niedzielę. Niezastąpioną rolę w tym względzie mają spotkania wspólnoty Kręgu Biblijnego, jakie prowadzone już są w niektórych parafiach.

Nieustanną troską wszystkich wiernych z duszpasterzami na czele powinny być objęte miejsca święte znajdujące się na terenie parafii. Należy zachęcać wszystkich do szczególnego szacunku dla kościołów, kaplic oraz cmentarzy. Troska o miejsca kultu winna wyrażać się w dbałości o przeprowadzaną konserwację zabytkowych świątyń zgodnie z prawem państwowym i kościelnym. Realizując wymogi związane z architekturą sakralnych budowli zabytkowych, jak i współczesnych budynków sakralnych, należy starać się o zapewnienie właściwego otoczenia świątyni, przygotowując np. dostateczną ilość miejsc na parkingu w pobliżu kościoła. W tym duchu należy także podejmować starania o zapewnienie odpowiedniej wentylacji i ogrzewania świątyni. Należy zatroszczyć się również o dobrą jakość nagłośnienia w kościele. Dbałość o świątynię powinna wyrażać się również w prawdziwości umieszczanych w niej przedmiotów, począwszy od materiałów, z jakich wykonane jest wnętrze świątyni, poprzez estetykę ksiąg, naczyń i szat liturgicznych, a kończąc na czystości świątyni oraz elementach dekoracyjnych.

Tam gdzie istnieje taka konieczność, na podstawie opinii Diecezjalnej Komisji Liturgicznej należy dostosować przestrzeń liturgiczną kościoła tak, aby wyraźnie podkreślona została godność ołtarza, ambony i miejsca przewodniczenia. Swoje właściwe usytuowanie winien mieć również Najświętszy Sakrament z dogodnym miejscem do indywidualnej adoracji. Ponadto w każdej świątyni należy znaleźć właściwą przestrzeń do udzielania sakramentów miłosierdzia: chrztu oraz pokuty i pojednania.

Synod zachęca, aby jednym z jego owoców było uporządkowanie statusu kościoła parafialnego, zwłaszcza tam, gdzie po zakończeniu II wojny światowej wspólnota katolicka przejęła kościoły ewangelickie. Należy zatem zadbać, aby kościół parafialny został uroczyście poświęcony. Natomiast tam, gdzie kościół jest już poświęcony, a nie posiada wciąż poświęconego tzw. ołtarza posoborowego należy jak najszybciej uporządkować tę kwestię. W przypadku parafii, na terenie której jest kilka świątyń ważne jest, aby w życiu wspólnoty parafialnej konsekwentnie wskazywać na priorytetowe znaczenie kościoła parafialnego. W tym celu zachęca się, aby zwłaszcza sakramentów inicjacji chrześcijańskiej, ale również innych sakramentów, udzielać w świątyni parafialnej.

3. UŚWIĘCAJĄCA MISJA DIECEZJI

Pierwszym odpowiedzialnym za wypełnianie uświęcającej misji Kościoła partykularnego jest biskup diecezjalny. Do pomocy w wypełnianiu tego zadania pasterz diecezji ma biskupa pomocniczego oraz prezbiterium. Biskupa oraz prezbiterów wspierają także diakoni przynależący do duchowieństwa diecezjalnego. Pomocą biskupowi diecezjalnemu w koordynacji wszelkich działań z zakresu życia liturgicznego i modlitewnego w diecezji służy Diecezjalna Komisja Liturgiczna. Pośród pomocników biskupa swoje specyficzne zadanie mają członkowie zakonów i zgromadzeń żeńskich i męskich działających na terenie diecezji. Męskim zakonom i zgromadzeniom zazwyczaj powierzana jest troska o duszpasterstwo parafialne. Obok duchowieństwa oraz osób konsekrowanych, istnieje także niemała grupa osób świeckich, które swoją działalnością wspierają misję uświęcania braci i sióstr.

Liturgiczna działalność Kościoła wyraża się nade wszystko w życiu sakramentalnym, w którym swoje uprzywilejowane miejsce ma celebrowanie Eucharystii. Trzeba więc podjąć wszelkie starania, aby wszyscy zaangażowani w jej przygotowanie posiadali odpowiednie kwalifikacje. Taki stan rzeczy możliwy jest do osiągnięcia dzięki stałej formacji liturgicznej. Winna być ona prowadzona na szczeblu diecezjalnym przez osoby kompetentne, posiadające odpowiednie przygotowanie oraz doświadczenie liturgiczne i pastoralne. Formacja prowadzona na poziomie diecezjalnym skierowana jest zatem do osób, które można określić mianem animatorów liturgicznych życia parafialnego. Na pierwszym miejscu będą nimi prezbiterzy, dalej osoby konsekrowane, a następnie liderzy grup zajmujących się przygotowaniem liturgii we wspólnotach parafialnych. Miejscem prowadzenia formacji liturgicznej mogą być

także dekanaty oraz rejony duszpasterskie funkcjonujące w diecezji. Wśród zadań, jakie diecezja podejmuje w ramach formacji animatorów parafialnego życia liturgicznego należy wyliczyć:

– szkołę przygotowującą do posługi lektora oraz akolity;

– kurs organizowany przez diecezję dla mężczyzn i osób konsekrowanych do funkcji nadzwyczajnego szafarza Komunii Świętej;

– kurs dla mężczyzn i młodzieńców do funkcji ceremoniarza;

– kurs psałterzystów dla męskich i żeńskich członków służby liturgicznej;

– dni skupienia dla organistów.

Ponadto stwierdza się konieczność zorganizowania kursu dla kantorów, którego uczestnikami będą osoby, które w większych i mniejszych wspólnotach parafialnych animują śpiew, zwłaszcza tam, gdzie podczas liturgii nie posługuje organista. Istnieje również potrzeba rozpoczęcia cyklicznej formacji dla osób będących zakrystianami. Kolejnym krokiem rozwijającym formację świeckich w Kościele po ustanowieniu stałych lektorów oraz akolitów jest podjęcie starań zmierzających do przygotowania dorosłych mężczyzn, także żonatych, do posługi diakona stałego. Dalszej trosce osób odpowiedzialnych za formację liturgiczną należy powierzyć organizację tzw. weekendów biblijnych, w których mogą uczestniczyć zwłaszcza osoby wypełniające posługę i funkcję lektora w parafii.

Formacją liturgiczną na szczeblu diecezjalnym obejmowani są także ci, którzy przygotowują się do przyjęcia sakramentu święceń. Ma to miejsce podczas sześcioletnich studiów filozoficzno-teologicznych. Kontynuacją formacji seminaryjnej z zakresu liturgii jest formacja permanentna księży, prowadzona podczas studium formacyjnego drugiego stopnia, a także podczas cyklicznych spotkań dla wszystkich duchownych. Zgodnie ze wskazaniami II Polskiego Synodu Plenarnego jej podstawą winna być zwłaszcza treść i bogactwo ksiąg liturgicznych, ze szczególnym uwzględnieniem zawartej w nich teologii.

Synod zachęca, aby w trosce o głoszenie kerygmatu w diecezji zorganizować diecezjalny ośrodek katechumenalny, który podjąłby się przygotowania osób dorosłych do sakramentów inicjacji chrześcijańskiej.

W realizację uświęcającej misji Kościoła partykularnego należy włączyć organizację pielgrzymek pieszych i autokarowych do sanktuariów lokalnych, diecezjalnych, narodowych i międzynarodowych, a także do wyjątkowych świątyń diecezji, jak kościół katedralny i bazyliki mniejsze. Przypomnieć należy, że do obowiązków kustoszów i rektorów wskazanych świątyń należy odpowiedzialność za posługę sakramentalną wobec tych, którzy przybywają w

pielgrzymkach do świętych miejsc. Ponadto swoje uprzywilejowane miejsce w misji ożywiania życia wiary w Kościele lokalnym mają peregrynacje obrazów lub relikwii świętych organizowane w diecezji co kilka lat.

W celu połączenia powstałych przez dziesięciolecia różnorakich lokalnych tradycji parafialnych w śpiewie oraz ujednolicenia modlitewnika dla wiernych, należy podjąć starania, aby wydać i wypromować jeden diecezjalny modlitewnik, który będzie zawierał śpiewnik wraz z częściami stałymi Mszy św. oraz *Ordo* w języku łacińskim.

Dla piękna liturgii w kościele katedralnym, który winien być zawsze miejscem wzorowo celebrowanej liturgii, powinien być powołany ceremoniarz katedralny, którego zadaniem byłaby troska o liturgię sprawowaną pod przewodnictwem biskupa.

Rozdział trzeci

CHRYSTUSA NAŚLADOWAĆ: ODNOWA FUNKCJI PASTERSKIEJ

Zgodnie z nauką Kościoła, urząd pasterski jest nade wszystko służbą. W Piśmie Świętym wymownie nazywany jest „diakonią" (Dz 1,17.25; Rz 11,13; 1Tm 1,12). Podstawową zasadą w realizacji kościelnej funkcji pasterskiej powinna być pokorna służba braciom (zob. Mt 20,26-28), a najważniejszym motywem troska o zbawienie dusz. Posługa pasterska polega na kierowaniu działalnością indywidualną i zespołową w relacji do celu nadprzyrodzonego. Jej podmiotem są duchowni i osoby świeckie, co wynika z wypracowanej podczas Soboru Watykańskiego II nowej koncepcji Kościoła. Następstwem takiego podejścia jest angażowanie laikatu do czynnej współpracy w budowaniu Kościoła na wszystkich jego poziomach. Na niektórych odcinkach życia społecznego apostolstwo osób duchownych nie osiąga pełnej skuteczności bez zaangażowania ludzi świeckich. Dlatego duchowni nie powinni wypełniać zadań należących do laikatu i odwrotnie, ludzie świeccy nie powinni przejmować obowiązków właściwych duchownym.

1. CHRZEŚCIJAŃSKI STYL ŻYCIA W RODZINIE

Kościół jest apostolski w całości i w poszczególnych swoich członkach. Powołanie apostolskie jest nieodłączne od powołania chrześcijańskiego w ogóle i pewnym sensie z nim się utożsamia. Sobór Watykański II uznaje apostolstwo wspólne wszystkich chrześcijan za podstawową formę wszelkiego apostolstwa w Kościele. Polega ono na uczestnictwie wiernych w zbawczej misji Kościoła, a na jego treść składa się realizacja potrójnej misji Jezusa, który przekazał swoje posłannictwo całemu Kościołowi. Oznacza to, że katolikom świeckim przysługuje również udział w funkcji pasterskiej, nazywanej też królewską. Jej realizacja polega na podporządkowaniu wszystkiego Bogu, czyli na uświęcaniu świata od wewnątrz, tzn. poczynając od własnego miejsca zajmowanego w świecie. Chodzi o podporządkowanie doczesności ostatecznemu celowi, którym jest przybrane synostwo zakomunikowane ludziom przez Boga. Chrześcijanin powinien też angażować się w budowanie cywilizacji miłości. Nie można jedynie samemu dążyć do doskonałości, ale swoim przykładem należy zachęcać do tego innych.

Realizacja funkcji pasterskiej w rodzinie przejawia się głównie przez miłość. Zadaniem rodziny chrześcijańskiej jest kształtowanie postawy miłości wszystkich jej członków i pielęgnowanie jej na co dzień poprzez wzajemne relacje względem siebie, wyrażające się cierpliwością, duchem służby i troską, zwłaszcza o chorych, niepełnosprawnych i starszych. Rodzina żyjąca miłością do Boga i bliźniego nie może być zamknięta i skupiona wyłącznie na sobie. Powinna dostrzegać i otwierać się na innych, ucząc się szacunku, świadczenia bezinteresownej pomocy i wczuwania się w potrzeby innych.

Realizacja funkcji pasterskiej w rodzinie polega na prowadzeniu wszystkich jej członków do osobistej pracy na rzecz świętości. Pielęgnowanie na co dzień miłości w rodzinie domaga się więc stałej pracy nad sobą. Wiąże się to z pokonywaniem zła, zwalczaniem egoizmu, walką z grzechami i wadami, opowiedzeniem się za prawdą i sprawiedliwością nie tylko we wspólnocie rodzinnej, ale także w środowisku życia i pracy. Chrześcijański styl życia wypełniony wartościami duchowymi buduje cywilizację miłości. Swoim życiem, dążeniem do świętości, praktykowaniem bezinteresownej miłości i cierpliwym pokonywaniem swoich słabości rodzina jako domowy kościół przyciąga do Chrystusa i Kościoła ludzi wątpiących lub niewierzących.

a) Formacja do zawiązania rodziny

Celem wspólnoty Kościoła jest doprowadzenie wszystkich wiernych do pełni zbawienia. Na tej drodze obecny jest Chrystus w swoim słowie i życiu sakramentalnym. W Nim wierni realizują swoje powołanie do świętości, wspierane formacją duchową i doktrynalną. Formacja duchowa winna zajmować nadrzędne miejsce w życiu każdego człowieka, jest on bowiem wezwany do stałego pogłębiania zażyłości z Jezusem Chrystusem, do wierności woli Ojca oraz oddania się barciom w miłości. Formacja rodziny jest niezbędna do realizacji przez nią funkcji pasterskiej Kościoła. Jeśli w rodzinie ma panować miłość, dążenie do świętości i chrześcijański styl życia, musi być ona do tego dobrze przygotowana. Stąd w życie diecezji legnickiej w ramach przygotowania bliższego do małżeństwa powinna zostać wprowadzona katecheza parafialna dla szkół ponadgimnazjalnych. Ważną funkcją tej katechezy jest m.in. stworzenie szansy przyjęcia chrześcijańskiego modelu małżeństwa i rodziny także przez te pary narzeczeńskie, które proszą o ślub w Kościele jedynie ze względu na tradycję, bez głębszego zrozumienia natury sakramentu małżeństwa.

Niezależnie od katechizacji w szkole, w każdej parafii – jako program optymalny – należy prowadzić roczną katechezę przedmałżeńską dla ponadgimnazjalnej młodzieży, obejmującą co najmniej 25 spotkań. Dla bardziej owocnego przebiegu tej katechizacji należy powołać w parafii zespół pastoralny składający się z duszpasterza, doradcy życia rodzinnego z miejscowej poradni, jak również przedstawicieli Stowarzyszenia Rodzin Katolickich oraz innych ruchów małżeńskich i rodzinnych. To właśnie ten zespół powinien dokonać adaptacji programu katechizacji przedmałżeńskiej do miejscowych warunków. On również winien czuwać nad jego wykonaniem.

b) Poradnictwo dla rodzin

Istotna jest również kwestia pracy formacyjnej z małżeństwami i rodzinami. Formacja bowiem nie może zakończyć się tylko na przygotowaniu do małżeństwa. Cała wspólnota parafialna powinna uważać duszpasterstwo rodzin za dziedzinę pierwszą i z wielu względów najważniejszą. Wobec narastających zagrożeń dla małżeństwa i rodziny oraz coraz trudniejszych wyzwań stających przed nimi, należy organizować rodzinom pomoc w odpowiednio szerokim zakresie. Jedną z form pomocy narzeczonym, małżonkom i rodzicom jest kompetentne poradnictwo rodzinne, łączące fachowość doradców z ich osobistym świadectwem życia Ewangelią. Chodzi bowiem o pomoc tym osobom w realizowaniu Bożego zamysłu wobec ich rodziny. Dlatego należy szczególnie zwrócić uwagę na jakość funkcjonującego w dekanacie poradnictwa rodzinnego. Trzeba uruchamiać poradnie specjalistyczne oraz tzw. telefony zaufania. Te zadania ponownie stają przed wspólnotą diecezjalną. Synod zachęca, aby dołożyć wszelkich starań, by wcześniej istniejące poradnie na nowo podjęły swoją działalność. Należy również zachęcać osoby, które cieszą się dobrą opinią w swoim środowisku, aby zechciały podjąć studium życia rodzinnego, zdobywając kwalifikacje do pracy w poradniach. Należy pomóc im też materialnie, aby takie studium mogły ukończyć. Jest to bowiem niezwykle ważna kwestia w pracy z rodzinami.

c) Formacja rodzin

Kolejną ważną sprawą jest katecheza dla rodziców w ramach przygotowania ich potomstwa do przyjęcia sakramentów świętych. Nie chodzi tu wyłącznie o zebrania organizacyjne, ale o dobrze przygotowane spotkania formacyjne. Postawa wielu rodziców nie sprzyja budo-

waniu atmosfery chrześcijańskiej w domach, dlatego jest to idealna okazja, by pomóc taką atmosferę zbudować. Pierwszym sprzyjającym momentem jest przygotowanie rodziców do chrztu dziecka, następnie przygotowanie dzieci do sakramentu pokuty, pojednania i I Komunii Świętej oraz przygotowanie młodzieży do bierzmowania. W przypadku sakramentu chrztu powinno to być kilka spotkań formacyjnych, z których przynajmniej jedno odbywa się w domu nowo narodzonego dziecka. Należy rozważyć możliwość prowadzenia katechezy w domu rodzinnym. Pozwoli to duszpasterzowi nawiązać bliższy kontakt z rodzicami dziecka, które ma zostać ochrzczone, także rozeznać środowisko, w którym to dziecko będzie otrzymywało formację religijną i duchową. Ważne jest to także z punktu widzenia życia religijnego samych rodziców. O wiele ważniejsza wydaje się być tu katecheza dorosłych prowadząca do wzbudzenia i rozwoju wiary rodziców. Natomiast przy kolejnych sakramentach katecheza powinna odbywać się przynajmniej raz w miesiącu w domu parafialnym lub w kościele, nie licząc spotkania organizacyjnego. Można również przygotować nabożeństwa liturgiczne.

d) Grupy religijne dla rodzin

W okresie komunizmu zlikwidowano w Polsce wszelkie organizacje katolickie. Z czasem chrześcijanie powrócili do spotkań w bardziej zorganizowanych grupach, mających na celu pogłębienie życia religijnego, zwłaszcza w ramach żywo rozwijającego się ruchu oazowego. Gromadził on najpierw młodzież, ale z czasem objął rodziny, które uformowała oazowa formacja duchowa. Tak powstały Oazy Rodzin (Kręgi Rodzin), zwane także Kościołem Domowym. Na polskim gruncie istnieją także inne ruchy i stowarzyszenia pogłębiające religijne życie rodziny. Najbardziej znane jest Stowarzyszenie Rodzin Katolickich istniejące niemal w każdej diecezji w Polsce. Udział w tego typu ruchach prowadzi do powstania większej grupy zaangażowanych i odpowiedzialnych parafian, którzy są prawdziwą nadzieją odrodzenia religijnego, społecznego i patriotycznego. Synod zachęca, aby – oprócz duszpasterstwa – odważnie podjąć starania dotyczące także instytucjonalnego organizowania małżeństw i rodzin katolickich, tworząc z nich stowarzyszenia. Tylko w ten sposób będzie można zapewnić w przyszłości obecność Kościoła i życia religijnego w przestrzeni publicznej.

e) Przygotowanie dzieci i młodzieży do działalności charytatywnej

Osoby i rodziny żyjące miłością do Boga i bliźniego nie mogą być zamknięte i skupione wyłącznie na sobie. Winne one dostrzegać innych i otwierać się na nich. Miłość w duchu chrześcijańskim sięga bowiem dalej niż do własnych braci i sióstr w wierze. Każe ona we wszystkich, a zwłaszcza w najuboższych, słabych, cierpiących i poniżonych, widzieć oblicze Chrystusa. Konkretnym przejawem miłości bliźniego jest działalność charytatywna podejmowana przez rodzinę. Realizuje się ona przez czynności i zadania wynikające z przykazania miłości, które odpowiadają potrzebom ludzi biednych, chorych lub oczekujących jakiejkolwiek pomocy. Rodzina podejmując działalność charytatywną, daje świadectwo solidarności i miłości, stając się dla swoich członków szkołą takiej działalności, skutecznie jej uczy i w nią wprowadza.

Wychowanie do pomocy potrzebującym odbywa się przez dawany przykład. Rodzice udzielając takiej pomocy, pokazują swoim dzieciom, że nie można pozostać obojętnym na los drugiego człowieka. Jeśli ów człowiek niedomaga, to nie patrząc na istniejące przeszkody, należy udzielić mu pomocy. Takie wychowanie odbywa się już od najmłodszych lat, gdy dzieci większość czasu spędzają w domu z rodzicami. Na tę kwestię przy każdej nadarzającej się okazji należy uwrażliwiać rodziców.

Nieocenioną pomoc dla rodziców w wychowaniu do wspierania biednych stanowią Szkolne Koła Caritas. Są to organizacje młodzieżowe, działające w środowiskach szkolnych. Jednoczą młodzież wokół miłosierdzia chrześcijańskiego oraz stają się płaszczyzną krzewienia praktycznej miłości chrześcijańskiej, wyrażającej się w konkretnych inicjatywach. Podejmują działania charytatywne mające na celu niesienie pomocy materialnej i duchowej przede wszystkim potrzebującym jej rówieśnikom. Koła te współpracują również z Parafialnymi Zespołami Caritas oraz Caritas diecezjalną. Pod nadzorem opiekuna i asystenta kościelnego prowadzą cenną działalność wychowawczą, stawiając na aktywność i kreatywność młodych. Młodzi wolontariusze odkrywają sens i piękno służby bliźniemu oraz przeżywają satysfakcję z faktu, że służąc bliźnim mogą czynić dobro we wspólnocie Kościoła. Ważne jest, by przy wsparciu rodziców angażować w takie koła zwłaszcza dzieci przygotowujące się do przyjęcia I Komunii Świętej i młodzież przygotowującą się do bierzmowania. Przykłady z różnych środowisk pokazują, że dzieci i młodzież chętnie angażuje się w takie struktury. Caritas Diecezji Legnickiej prowadzi stałą formację dla członków Szkolnych Kół Caritas w ośrodku „Samarytanin” w Legnicy.

2. ŚWIADECTWO MIŁOŚCI W PARAFII

Z wypełnianiem funkcji pasterskiej w parafii wiąże się nierozerwalnie służebny charakter urzędów i posług. Nauczanie Kościoła ukazuje ludzi jako dzieci jednego Ojca, przypomina o braterstwie i zasadzie powszechnej solidarności. Podstawową zasadą łączności księdza z wiernymi jest to, że jest on jednym z nich. Ma być ojcem i bratem dla swoich wiernych. W parafii prezbiter powinien występować nie tylko jako reprezentant biskupa diecezjalnego i ogniowo łączące wspólnotę parafialną z Kościołem diecezjalnym, ale także jako uosobienie miłości społecznej i dobroci.

Do istoty władzy i urzędu w Kościele należy posługa ludowi Bożemu. Władza w Kościele jest posługiwaniem, co oznacza, że sprawujący ją mają to czynić z pokorą, dla dobra swoich braci; nawołując do służby, muszą sami służyć; głosząc potrzebę posługiwania, muszą sami dawać przykład posługiwania. Działalność pasterska prezbitera w parafii winna być przeniknięta duchem miłości pasterskiej, a ksiądz powinien być znakiem miłości Chrystusa w Kościele.

Realizacja posługi pasterzowania w parafii wymaga od proboszcza i innych prezbiterów w niej pracujących zachowania kilku podstawowych zasad:

(1) Zasada dobra wspólnego. Według niej dobro wspólne wspólnoty parafialnej podporządkowane jest dobru Kościoła powszechnego przez dobro wspólne Kościoła diecezjalnego, ale zdecydowanie przewyższa dobro wspólne różnych grup religijnych funkcjonujących w parafii;

(2) Zasada jedności. Proboszcz wypełniający posługę duszpasterską powinien mieć świadomość, że jest fundamentem jedności powierzonej mu przez biskupa parafii. Troska proboszcza o jedność musi jednak dopuszczać różnorodność pastoralną i organizacyjną w parafii;

(3) Zasada pomocniczości. W myśl tej zasady proboszcz nie powinien rezerwować sobie zadań i obowiązków, które inni mogą kompetentnie wykonać. Swoim współpracownikom powinien udzielać potrzebnych uprawnień i popierać słuszne poczynania wiernych;

(4) Zasada koordynacji. Wszystkie inicjatywy w parafii powinny być koordynowane, aby uniknąć ich dublowania lub rozproszenia. Koordynacja na pewno przyczyni się do skutecznego minimalizowania nieporozumień w pracy duszpasterskiej.

a) Współpraca duchownych z katolikami świeckimi

Miłość pasterska konkretyzuje się w dialogu ze wszystkimi członkami wspólnoty. Do powinności proboszcza należy więc poznawanie nie tylko potrzeb religijno-moralnych wiernych, ale także ich gospodarczo-społecznych warunków życia. Proboszcz powinien wspierać rozwój odpowiedzialności parafian za losy wspólnoty parafialnej przez zasięganie ich roztropnej rady i powierzanie im konkretnych zadań. Coraz mniej skuteczne jest kierowanie parafią w stylu autokratycznym. W społeczeństwie pluralistycznym typ proboszcza posługującego się autokratycznymi metodami działania, z bezkompromisowością we wszystkich sprawach, z wymaganiem ślepego posłuszeństwa dla urzędowego autorytetu jest przeżytkiem. Zalecaną przez Kościół postawę służebną najbardziej wyraża postawa miłości pasterskiej samego Chrystusa. Styl kierowania parafią zbudowany na takiej właśnie miłości najlepiej odpowiada wymogom naszych czasów i przede wszystkim gwarantuje głębokie wniknięcie w religijno-moralne potrzeby parafian. W parafii kierowanej duchem miłości pasterskiej istnieje wzajemne oddziaływanie prezbiterów i wiernych oraz ich zrównoważona odpowiedzialność za rozwój wspólnoty.

b) Rada parafialna

Szczególnym miejscem współpracy duchownych z osobami świeckimi w parafii jest rada parafialna. Dokumenty Kościoła zobowiązują do tworzenia parafialnych rad ekonomicznych oraz zalecają tworzenie rad duszpasterskich. W diecezji legnickiej przygotowany został nowy *Statut rad parafialnych*. Zakłada on obowiązkowe powołanie w każdej parafii jednej rady, łączącej w sobie obowiązki rady ekonomicznej i duszpasterskiej. Do jej głównych zadań należy: budzenie postaw apostolskich wśród parafian, wspomaganie duchowieństwa w pracy duszpasterskiej, wyrażanie opinii i wysuwanie propozycji dotyczących doskonalenia duszpasterstwa parafialnego w oparciu o *Program duszpasterski diecezji legnickiej*, a także wspomaganie proboszcza w zarządzaniu dobrami gospodarczo-materialnymi. Są to zadania ogólne, które konkretyzują się podczas podejmowania różnych inicjatyw. Rada parafialna wypełnia rolę wspólnototwórczą. Dzięki jej działalności i zaangażowaniu ludzi świeckich, parafia zmienia swoje oblicze. Odchodzi bowiem od obrazu sztywnej instytucji i przekształca się w prawdziwą wspólnotę. Stąd pilną sprawą jest, by w każdej parafii, w oparciu o zaproponowany *Statut*, została powołana rada parafialna, która sumiennie będzie podejmować działania

oraz uczestniczyć w spotkaniach formacyjnych organizowanych na szczeblu dekanalnym, rejonowym i diecezjalnym.

c) Apostolstwo ludzi świeckich w parafii

Na posługę pasterską składa się także apostolskie podejście wszystkich członków ludu Bożego, ich wrażliwość i troska o skuteczne urzeczywistnianie się Kościoła. Takie nastawienie duchownych i świeckich, ich gorliwość o sprawy Boże stanowi ważny element realizacji funkcji pasterskiej, określanej jako chrześcijański styl życia.

Dzisiejsze społeczeństwo nie może być pozbawione obecności i zaangażowania ludzi świeckich. Obecna sytuacja Kościoła w Polsce domaga się chrześcijańskiego stylu życia u ludzi ochrzczonych i bierzmowanych oraz ich zaangażowania w apostolstwo. Podstawową formą chrześcijańskiej obecności i działalności osób świeckich żyjących w poszczególnych parafiach diecezji jest apostolstwo powszechne, które urzeczywistnia się jako świadectwo ich ewangelicznego życia. Największym źródłem apostolstwa świeckich jest wszczepienie w Chrystusa i Jego potrójną misję, które zapoczątkował sakrament chrztu oraz umocnił sakrament bierzmowania.

Parafianie powinni całym swoim życiem dawać świadectwo. Apostolat ten nie jest kwestią wyboru, lecz obowiązkiem. Powołanie chrześcijańskie jest z istoty swojej powołaniem do apostolstwa. Zaniechanie czynów apostolskich, niewykorzystanie predyspozycji, jakich udziela sakrament chrztu i bierzmowania uderza w byt i powołanie chrześcijańskie. Ważnym elementem apostolstwa parafian jest przenikanie swego środowiska duchem chrześcijańskim. Obszar ten obejmuje życie rodzinne, sąsiedzkie, zawodowe, gospodarkę, politykę i kulturę, a zatem wszelką troskę o rozwój i postęp w świecie. Szczególną rolę w apostolstwie odgrywa świadectwo miłości, wszelka bowiem działalność apostolska powinna rodzić się z miłości i z niej czerpać swoje siły.

d) Formacja do apostolstwa

Apostolstwo może być w pełni skuteczne tylko dzięki różnorodnej formacji: ludzkiej, duchowej, intelektualnej i pastoralnej. Formacja do apostolstwa powinna rozpoczynać się w wieku dziecięcym i trwać przez całe życie. Pierwszymi nauczycielami apostolstwa są rodzice,

następnie kapłani – zwłaszcza w katechezie i posłudze słowa, w końcu ruchy i stowarzyszenia świeckich, w nich bowiem ma miejsce formacja doktrynalna, duchowa i praktyczna.

Na parafii ciąży obowiązek tworzenia różnego rodzaju wspólnot, będących środowiskiem chrześcijańskim dla poszczególnych wiernych. Poprzez małe wspólnoty parafie realizują istotę swojego powołania, dając wiernym sposobność uczestnictwa w różnych formach nauczania kościelnego, oddawania czci Bogu oraz realizowania miłości bliźniego. Członkowie małych grup religijnych mają możliwość osobistego rozwoju, otwarcia się na innych oraz poczucie spełniania misji ewangelizacyjnej. Należy angażować parafian w te wspólnoty oraz w różnego rodzaju duszpasterstwa specjalne i specjalistyczne działające na terenie diecezji.

Dla ożywienia parafii potrzebny jest rozwój grup i małych wspólnot, z kolei ten rozwój potrzebuje wsparcia parafii. Uwaga ta wskazuje na silne powiązanie odnowy duszpasterskiej parafii z działaniami różnych zrzeszeń religijnych: grup modlitewnych, ruchów czy stowarzyszeń katolickich. Dzisiejsza parafia nie stanie się wspólnotą wspólnot bez zrzeszeń wiernych. Również parafianie nie odkryją wartości tej podstawowej odpowiedzialności za Kościół lokalny, która w pierwszym rzędzie buduje wrażliwość na drugiego oraz przekłada się na troskę o zbawienie ludzi tworzących wspólnotę parafialną. Dzięki małym wspólnotom religijnym poszczególni parafianie mogą doświadczyć komunii Kościoła.

Troska o zrzeszenia religijne w parafii poprawia, a niekiedy wprost odbudowuje zerwane stosunki międzyludzkie. Dzięki małym wspólnotom chrześcijanie głębiej przeżywający obecność Boga w Piśmie Świętym, uczestniczący w liturgii Kościoła, dokonujący rzeczywistej rewizji swojego życia, odważniej kształtują w swoim otoczeniu społecznym atmosferę żywego apostolatu, otwartego na powstawanie nowych ewangelizacyjnych posług laikatu.

e) Promocja czynnej miłości chrześcijańskiej w parafii

W duszpasterstwie parafialnym powinna być uwydatniana nierozdzielność miłości Boga i ludzi. Parafia realizuje się w pełni, gdy tworząca ją wspólnota gotowa jest do wzajemnej miłości ofiarnej. Funkcja pasterska parafii urzeczywistnia się poprzez świadectwa, dobroczynność i służbę. Życie wspólnoty parafialnej nie będzie autentyczne, jeśli jej członkowie nie będą trwać w jedności i miłości, a ich czyny miłosierdzia wynikać będą tylko z humanitaryzmu czy filantropii, a nie ze świadomości i motywacji ewangelicznej.

Duszpasterstwo parafialne ma prowadzić wiernych do takiego zjednoczenia w miłości, aby okazywanie sobie szacunku, życzliwości i pomocy braterskiej było w parafii życiem codzien-

nym. Wspólnota parafialna powinna reagować na wszystkie potrzeby i zagrożenia w swoim środowisku, w zależności od nich udzielając pomocy duchowej lub materialnej, dążąc jednocześnie w przypadku tej ostatniej do aktywizowania osoby potrzebującej. Należy w sposób szczególny otoczyć opieką pasterską osoby biedne, słabe, chore, umierające, samotne i przeżywające wygnanie.

Parafia powinna też korzystać z najskuteczniejszej formy wychowania do czynnej miłości, jaką jest angażowanie wszystkich parafian w działania charytatywne. Dlatego należy troszczyć się, aby współudział dzieci i młodzieży w działalność charytatywną był dostrzegalny w jak największej liczbie parafii.

Przygotowanie sakramentalne dzieci i młodzieży prowadzone w parafiach to również niepowtarzalna okazja kształtowania właściwych postaw charytatywnych. Osoby uczestniczące w życiu sakramentalnym chętnie powinny angażować się w konkretną pomoc charytatywną. Formacja sakramentalna jest szansą, by ukazać dzieciom i młodzieży piękno takiej pomocy. Dobrze prowadzone przygotowanie sakramentalne zaowocuje aktywnym uczestniczeniem młodych osób w Parafialnym Zespole Caritas.

f) Parafialne Zespoły Caritas

Zespoły charytatywne powinny wspierać prezbiterów w realizacji duszpasterstwa charytatywnego w parafii, realizując trojakie zadania: promowania pomocy charytatywnej w całej wspólnocie parafialnej, wnikliwego rozpoznania potrzeb parafian, organizowania konkretnej pomocy. Duszpasterstwo charytatywne powinno uwzględniać różnorodne formy opieki duchowej nad chorymi, osobami starszymi i niepełnosprawnymi. Cenną inicjatywą jest zorganizowanie dnia chorego w parafii. Pomoc charytatywna winna dotrzeć do każdej potrzebującej rodziny. Z jej zakresu nie można wyłączać szpitali, domów starości, sanatoriów i innych zakładów leczniczo-opiekuńczych.

Dobrze zorganizowaną pomoc charytatywną należy łączyć z Parafialnym Zespołem Caritas. W każdej parafii diecezji legnickiej powinien powstać taki zespół, którego celem jest działalność charytatywna i humanitarna dla zrealizowania potrzeb duchowych i materialnych człowieka, wypływająca z ewangelicznego przykazania miłości i mająca na uwadze godność każdej osoby ludzkiej bez względu na jej wyznanie, światopogląd, narodowość, rasę i przekonania. Zespół ten, w miarę swoich możliwości i posiadanych środków, włącza się czynnie w realizowanie inicjatyw i zadań stawianych przez Caritas Diecezji Legnickiej oraz koordy-

nuje działalność charytatywną na terenie parafii, prowadzoną niejednokrotnie wraz z innymi organizacjami czy instytucjami niosącymi pomoc, funkcjonującymi w środowisku lokalnym. W wielu parafiach działają zespoły charytatywne, zapisując piękną kartę posługi dobroczynnej. W większości parafii jest jednak wciąż za mało takich inicjatyw. Należy promować działalność Parafialnych Zespołów Caritas i powoływać je tam, gdzie jeszcze ich nie ma, by świadczona pomoc przynosiła oczekiwane owoce.

g) Współpraca z Caritas Polska

(1) Wigilijne Dzieło Pomocy Dzieciom. Jest największym dziełem Caritas w Polsce, w które włączone są wszystkie parafie naszej diecezji. Prowadzone jest od 1994 roku. Zysk z rozprowadzania świec wigilijnych przeznaczony jest w całości na pomoc dla biednych dzieci w parafii i dofinansowanie wyjazdów wakacyjnych.

(2) Jałmużna wielkopostna. Od początku Wielkiego Postu w parafiach rozdawane są skarbonki – puszki, do których dzieci i całe rodziny składają ofiary przekazywane następnie w Wielką Sobotę biednym rodzinom w parafii.

(3) Wielkanocne Dzieło Caritas rozpoczyna się od IV niedzieli Wielkiego Postu. Rozprowadzanie paschalików daje możliwość pozyskania środków na dzieła parafialne i diecezjalne skierowane do osób starszych, chorych i niepełnosprawnych.

(4) Tydzień Miłosierdzia. Szczególnym czasem głoszenia, świadczenia i propagowania miłosierdzia w każdej parafii jest obchodzony jesienią Tydzień Miłosierdzia. Rozpoczyna się on w I niedzielę października. Co roku przebiega pod innym hasłem, podkreślającym któryś z wymiarów działalności charytatywnej. W ostatnich latach nawiązuje także do tematu roku duszpasterskiego. Tydzień Miłosierdzia przebiega zawsze na dwóch, ściśle ze sobą powiązanych płaszczyznach. Pierwsza obejmuje różne działania uwrażliwiające na potrzebę niesienia pomocy. Służą temu m.in. okolicznościowe kazania oraz katechezy w szkołach związane z problematyką osób potrzebujących. Oprócz tego sprawowane są Msze św., odprawiane nabożeństwa, podczas których obejmuje się modlitwą potrzebujących i tych, którzy śpieszą im z pomocą. Druga płaszczyzna to konkretne działania podejmowane na rzecz biednych, chorych czy samotnych, np. odwiedziny, pomoc w zakupie leków czy choćby czas poświęcony chorej osobie przez młodzież ze Szkolnych Kół Caritas. W wielu parafiach sprawa organizacji Tygodnia Miłosierdzia została zaniedbana, dlatego należy konieczne do tej praktyki powrócić.

Przyniesie ona owoce w postaci konkretnej pomocy materialnej i duchowej oraz na płaszczyźnie formacji charytatywnej wiernych.

(5) „Program Skrzydła". Jest to inicjatywa Caritas od kilku lat realizowana Polsce, w którą angażują się osoby wspierające za pośrednictwem diecezjalnych Caritas stypendiami miesięcznymi ubogich uczniów. Dzięki temu przez 10 miesięcy zdolny, ale biedny młody człowiek otrzymuje stałe wsparcie finansowe na swoją edukację. W naszej diecezji program ten stale się rozwija, obejmując kolejnych uczniów.

h) Świetlice parafialne

Wspólnota parafialna powinna podejmować działania dążące do zaspokojenia podstawowych potrzeb egzystencjalnych potrzebujących. Jedną z grup społecznych wymagającą wsparcia są dzieci. Obecnie w sposób bardzo widoczny dostrzegane jest osłabienie siły oddziaływania rodziców na swoje dzieci. Jest to spowodowane m.in. przedłużającym się czasem ich pracy oraz skromnymi warunkami ekonomicznymi wielu rodzin. Mając to na uwadze, należy parafialnym programem pomocy materialnej, duchowej i formacyjnej objąć tę grupę dzieci. Popularną formą pomocy są świetlice parafialne, których celem jest zapewnienie opieki wychowawczej, tworzenie warunków do indywidualnej nauki, pomoc w osiąganiu dobrych wyników w nauce, rozwijanie zainteresowań i uzdolnień wychowanków oraz łagodzenie niedostatków wychowawczych panujących w rodzinie i – co za tym idzie – zaburzeń emocjonalnych. Duszpasterze parafii oraz osoby kompetentne winni stale pamiętać, że istotą powoływanych świetlic jest nie tyle właściwe zagospodarowanie czasu dzieci i młodzieży pod nieobecność ich rodziców w domu, co wspieranie rodzin w podejmowanych zadaniach wychowawczych. To właśnie dobro dziecka i braki wychowawcze winny stanowić wystarczający motyw organizowania przynajmniej w większych parafiach miejskich takich świetlic. Świetlice powinny powstawać w porozumieniu z władzami samorządowymi oraz we współpracy z diecezjalną Caritas.

3. DZIAŁALNOŚĆ APOSTOLSKA DIECEZJI

Diecezja jest Kościołem partykularnym, w którym urzeczywistnia się jeden, święty, powszechny i apostolski Kościół. W niej reprezentowany i realizowany jest cały Kościół we

wszystkich jego istotnych funkcjach. Diecezja jest miejscem najbardziej intensywnej obecności Kościoła i stanowi najwyższe jego urzeczywistnienie. Warunkiem skuteczności pastoralnej diecezji jest dostosowanie pracy duszpasterskiej i apostolskiej do aktualnych potrzeb i warunków.

Pełna realizacja funkcji pasterskiej diecezji możliwa jest jedynie w oparciu o zachowanie kilku zasad:

(1) Według zasady dobra wspólnego, dobro diecezji jest podporządkowane dobru wspólnemu Kościoła powszechnego, ale przewyższa dobro wspólnot religijnych, które są częścią diecezji.

(2) Zgodnie z zasadą jedności diecezji, troska biskupa diecezjalnego o jedność diecezji musi dopuszczać, z zachowaniem przepisów prawa kościelnego, różnorodność życia religijnego w diecezji.

(3) Licząc się z zasadą współpracy wszystkich członków diecezji, należy stale motywować diecezjan do aktywnej pracy duszpastersko-apostolskiej na rzecz pomnażania dobra duchowego diecezji.

(4) Według zasady pomocniczości, biskup diecezjalny powinien udzielać swoim współpracownikom potrzebnych uprawnień i popierać słuszne poczynania wiernych.

(5) Kierując się zasadą koordynacji, wszystkie inicjatywy i działania diecezjalne winny współbrzmieć z dobrem wspólnym Kościoła, tworząc mozaikę harmonijnie uporządkowanych struktur, instytucji kościelnych oraz powołanych do istnienia form duszpastersko-apostolskich.

(6) Zgodnie z zasadą właściwego wykorzystania uzdolnień współpracowników, biskup diecezjalny powierzając odpowiednim kandydatom funkcje kierowniczo-służebne, spowoduje, że diecezja zużytkuje do budowania Kościoła możliwie najlepiej ich predyspozycje i talenty.

a) Diecezjalna Rada Kapłańska

W realizacji duszpasterskiej posługi w diecezji wspiera biskupa całe prezbiterium diecezjalne. Jednym ze sposobów włączenia prezbiterium do współpracy i odpowiedzialności pastoralnej biskupa jest Diecezjalna Rada Kapłańska. Biskup korzysta z pomocy apostolskiej osób zakonnych, zachowując jednocześnie specyfikę ich powołania. Decyzją biskupa legnickiego w diecezji wyznaczono cztery rejony duszpasterskie, utworzone z dekanatów. Podział ten uwzględniony został w nowej wersji statutu, przewidującego wybory do Diecezjalnej Ra-

dy Kapłańskiej w poszczególnych rejonach duszpasterskich. Dzięki temu będą w niej zasiadać prezbiterzy wybrani z danych rejonów, którzy zgodnie z przepisami prawa kościelnego będą mogli wypełnić swoje zadanie wspierania biskupa legnickiego w kierowaniu diecezją.

b) Diecezjalna Rada Duszpasterska

Katolicy świeccy są włączeni w urzeczywistnianie Kościoła diecezjalnego. Istotną kwestią jest powołanie do życia Diecezjalnej Rady Duszpasterskiej, złożonej z przedstawicieli duchowieństwa, zgromadzeń zakonnych i ludzi świeckich. Rada jest organem doradczym biskupa w sprawach duszpasterskich. Poprzez studium i analizę problemów oraz aktualnej sytuacji kościelnej ma dostarczać opinii koniecznych do planowania i realizowania zadań duszpasterskich przez wspólnotę diecezjalną. Diecezjalna Rada Duszpasterska może wspierać działalność apostolską Kościoła zarówno w dziedzinie ewangelizacji i uświęcania, jak i działalności dobroczynnej, społecznej oraz duszpasterstwa specjalnego i specjalistycznego.

Podobnie jak w przypadku Diecezjalnej Rady Kapłańskiej, regulamin Diecezjalnej Rady Duszpasterskiej dostosowano do warunków obecnych. Ujęto w nim również sytuację utworzenia rejonów duszpasterskich. Zgodnie z przyjętym regulaminem, członkowie Rady będą reprezentować różne środowiska diecezji: duchownych, zakonników i wiernych świeckich. Osoby świeckie z danych rejonów duszpasterskich wybrane do Diecezjalnej Rady Duszpasterskiej muszą być członkami rad parafialnych. Stwarza to możliwość, że treści obrad Diecezjalnej Rady Duszpasterskiej łatwiej będą trafiać do wspólnot parafialnych w diecezji. Nowy regulamin daje szansę sprawniejszej pracy Rady jako głosu doradczego biskupa diecezjalnego.

c) Rada ds. Ekonomicznych

Istotną rolę w kierowaniu przez biskupa diecezją i właściwym zarządzaniu dobrami materialnymi pełni Rada ds. Ekonomicznych. W Kościele partykularnym zarządcą dóbr należących do osoby prawnej, jaką jest diecezja, jest biskup diecezjalny, który dla zarządu dobrami doczesnymi Kościoła powołuje radę ekonomiczną diecezji i ekonoma. W diecezji legnickiej stało się to faktem najpierw przez powołanie wikariusza biskupiego ds. ekonomicznych, a następnie Rady ds. Ekonomicznych. Opracowany statut Rady określa jej skład, sposób powołania, zadania, uprawnienia oraz reguluje sposób prowadzenia przez nią posiedzeń. Tworzy to

możliwość jeszcze lepszego wykorzystania dóbr doczesnych posiadanych przez Kościół lokalny, pochodzących w większości od wiernych składających ofiary.

d) Diecezjalna Rada Katechetyczna

Diecezjalna Rada Katechetyczna jest organem doradczym biskupa diecezjalnego w sprawach dotyczących organizowania i właściwego funkcjonowania katechezy parafialnej i nauczania religii w szkołach. Jej zadaniem jest programowanie stałej formacji katechetów, współpraca z instytucjami odpowiedzialnymi za kształcenie i doskonalenie katechetów duchownych i świeckich (Papieski Wydział Teologiczny we Wrocławiu, Wyższe Seminarium Duchowne oraz Diecezjalne Centrum Edukacyjne w Legnicy), koordynowanie i wspieranie inicjatyw katechetycznych (duszpasterstwo dzieci i młodzieży skoncentrowane wokół katechezy). Diecezjalna Rada Katechetyczna pozostaje w służbie Diecezjalnej Rady Duszpasterskiej. Wypełnia zadania nałożone przez uchwały diecezjalne oraz zadania wyznaczone przez biskupa legnickiego. W zakresie troski o formację i udział katechetów w życiu diecezji Rada korzysta z *Instrukcji synodalnej dotyczącej katechezy w diecezji legnickiej* oraz z *Instrukcji synodalnej dotyczącej formacji stałej katechetów diecezji legnickiej*.

e) Legnicka Kuria Biskupia

Celem, do którego zmierza działalność wszystkich instytucji diecezjalnych jest duszpasterstwo. Odnosi się to także do działalności Legnickiej Kurii Biskupiej jako całości oraz poszczególnych jej wydziałów i referatów. Działalność Legnickiej Kurii Biskupiej winna być skoordynowana, a nałożone na nią obowiązki właściwie wypełniane. Dla sprawnego i efektywnego funkcjonowania Legnickiej Kurii Biskupiej opracowany został nowy regulamin, określający jej strukturę organizacyjną, wydziały, referaty oraz zakres obowiązków i sposób ich realizacji. Daje to możliwość usprawnienia pracy instytucji wspierającej biskupa legnickiego w pasterzowaniu.

f) Formacja prezbiterów

Biskup diecezjalny z woli Chrystusa jest pasterzem wszystkich diecezjan. Jednakże szczególną odpowiedzialnością obejmuje swoich współbraci w kapłaństwie Chrystusowym. Będąc

dla nich ojcem, troszczy się przede wszystkim o ich formację, która nie może być spontaniczna i chwilowa, lecz permanentna i dobrze zorganizowana. Podmiotem szczególnie odpowiedzialnym za jej kształtowanie winno być Wyższe Seminarium Duchowne współpracujące z Wydziałem Duszpasterskim Legnickiej Kurii Biskupiej. Formacja stała prezbiterów dokonuje się m.in. podczas różnego rodzaju spotkań osób duchownych. Istotne znaczenie mają zatem spotkania w rejonach, dekanatach, dni skupienia, rekolekcje, kursy czy warsztaty. Ważną rolę odgrywa Studium Formacyjne Prezbiterów Diecezji Legnickiej. Pogłębienie życia duchowego i troska o rozwój intelektualny sprzyja służebnemu traktowaniu pełnionych urzędów i posług. W celu wypełnienia wytycznych Soboru Watykańskiego II, nieustanna formacja duchowa, intelektualna i pastoralna prezbiterów musi kierować się stale aktualizowanymi dokumentami Kościoła, które adekwatnie reagują na współczesne znaki czasów.

g) Troska o powołania kapłańskie i formacja do prezbiteratu

Troska o nowe powołania kapłańskie należy do najistotniejszych zadań biskupa diecezjalnego. Dla owocnej jego realizacji biskup powołał Diecezjalną Radę ds. Powołań. Stałym staraniem członków Rady jest ożywianie wrażliwości powołaniowej w duszpasterstwie zwyczajnym aktualizowanym w parafii. Istotne znaczenie mają równie specjalne inicjatywy duszpasterskie oraz apostolskie przeprowadzane na szczeblu diecezjalnym. Dlatego Rada ds. Powołań skupia osoby odpowiedzialne za różne obszary duszpasterskie w diecezji, w tym szczególnie za duszpasterstwo młodzieży, ministrantów i całej służby liturgicznej. Nieocenioną rolę w obszarze duszpasterstwa powołaniowego pełni Wyższe Seminarium Duchowne. Przygotowując kandydatów do święceń prezbiteratu, Seminarium staje się uprzywilejowanym miejscem, w którym wypełniana jest troska modlitewna i duszpasterska dotycząca budzenia i formacji nowych powołań. Formacja ludzka, intelektualna, duchowa i pastoralna prowadzona w Seminarium winna odpowiednio ukształtować przyszłego księdza. Nauczanie Kościoła zachęca, by zwłaszcza alumni napełnieni tajemnicą Kościoła dawali świadectwo tej jedności, która przyciąga ludzi do Chrystusa. Powinni oni zatem nauczyć się z otwartym sercem uczestniczyć w życiu całego Kościoła. Muszą zrozumieć, że nie są przeznaczeni do panowania i zaszczytów, ale do poświęcenia się służbie Bożej i posłudze duszpasterskiej. Dlatego podczas odbywanych studiów alumni powinni uczyć się współpracy z ludźmi świeckimi. Szczególnie czas praktyk pastoralnych daje możliwość zaznajomienia się z działalnością małych grup religijnych. Ten temat powinien być również obecny podczas wykładów akademic-

kich. Nadto alumni winni rozumieć potrzebę istnienia w każdej parafii rady parafialnej, w ramach której członkowie pod przewodnictwem proboszcza mogą inicjować skuteczne działania duszpasterskie i apostolskie zmierzające do uświęcania wiernych. Szczegółowy zakres działań formacyjnych Seminarium określa zatwierdzony przez biskupa legnickiego *Statut Wyższego Seminarium Duchownego Diecezji Legnickiej*.

h) Formacja diecezjan do działalności charytatywnej

Powszechna formacja charytatywna powinna zawierać dwa istotne elementy: musi kształtować w każdym chrześcijaninie postawę otwartości na potrzeby bliźnich oraz postawę odwagi i dynamizmu w działaniu. Wychowanie do miłości czynnej należy podejmować w Kościele i poprzez Kościół, który jako instytucja zbawcza dysponuje różnymi środkami: słowem Bożym, liturgią, autentycznym świadectwem. Oprócz formacji ogólnej i powszechnej potrzebna jest również formacja metodyczno-fachowa, zarówno w odniesieniu do osób duchownych, jak i świeckich animatorów pracy charytatywnej.

W zakresie formacji charytatywnej szczególnie ważnym zadaniem jest przygotowanie świeckich animatorów posługi charytatywnej. Diecezja systematycznie organizuje formację przynajmniej dla trzech grup ludzi: członków parafialnych zespołów, profesjonalnych pracowników służb socjalnych oraz różnego rodzaju wolontariuszy. Należy docenić wszelkie starania, jakie w tej kwestii podejmuje Centrum Formacji Charytatywnej Caritas Diecezji Legnickiej. Organizowane są różne szkoły formacyjne, mające na celu wykształcenie i uformowanie liderów pomocy charytatywnej. Te inicjatywy winny być nadal dynamizowane. Rzetelnie prowadzona praca na tym odcinku odpowiedzialności diecezjalnej pomoże efektywniej zorganizować działalność charytatywną w konkretnych środowiskach życia kościelnego.

W diecezji legnickiej funkcjonuje Diecezjalna Szkoła Stałego Lektora i Akolity. Poprzez trzyletnią formację wybrani młodzieńcy i mężczyźni są przygotowywani do podjęcia w parafii posług, do których są posyłani przez biskupa. Istotna jest posługa akolity, który podejmuje różne zadania w czasie liturgii. Niemniej powołany on jest również do włączenia się w dzieło pomocy charytatywnej. Nauczający Kościół podpowiada, że do troski akolity należy m.in. posługa wobec chorych, pomoc potrzebującym oraz organizowanie wolontariatu. Akolici mogą w każdą niedzielę zanosić chorym Komunię Świętą, a także przygotowywać ich do przyjmowania sakramentu chorych, a potem do wiatyku i przejścia z tego świata do wieczno-

ści. Mogą oni również koordynować w parafii działania dotyczące pomocy chorym leżącym w domach i w szpitalach. W imieniu proboszcza mają przywilej odwiedzania chorych parafian w szpitalach i wspierania ich w cierpieniu. Mogą także organizować pomoc w dotarciu do kościoła na niedzielną Eucharystię dla tych, którzy nie mogą przyjść o własnych siłach. Nadto przez organizowanie wolontariatu akolita, jako świecki animator posługi charytatywnej, może skutecznie koordynować dzieło czynnej miłości podejmowane w parafii.

Ludzie świeccy nie będą dobrze uformowani do działalności charytatywnej, jeżeli w obszarze jej urzeczywistniania nie będą spotykać się ze świadectwem chrześcijańskiego miłosierdzia dawanym przez alumnów i prezbiterów. Zagadnienie to powinno być uwzględnione w wykładach z teologii pastoralnej oraz w ćwiczeniach i praktykach. Tematyka charytatywna powinna również mieć swoje miejsce podczas organizowania studiów podyplomowych czy też różnego rodzaju kursów formacyjnych dla prezbiterów.